

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ
4. บริบทเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ

การกระทำผิดซ้ำ (Recidivism) เป็นศัพท์ที่ใช้ในสาขาวิชาอาชญาวิทยา หรืออาจเรียกว่า การกระทำผิดซ้ำซ้อน นับว่าเป็นการก่อปัญหาอาชญากรรมให้กับสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่ผู้กระทำผิดซ้ำได้ผ่านขั้นตอนการขังคุก และการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยในเรือนจำมาแล้ว

2.1.1 ความหมายของการกระทำผิดซ้ำ

ในการศึกษาการกระทำผิดซ้ำนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 42) ได้ให้ความหมายคำว่า การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การกระทำการที่กฎหมายห้าม และถือว่าเป็นความผิดซึ่งมีผลให้ต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกระทำอย่างเดียวกันอีกครั้งหนึ่งหรือหลาย ๆ ครั้ง

นุชนาฏ มุกระ (2554, น. 6) การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด การกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากผู้กระทำความผิดถูกจับและถูกลงโทษแล้ว และยังหมายถึง การละเมิดเงื่อนไขที่ผู้ได้รับการคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษกระทำขึ้น การกระทำผิดซ้ำอาจนับรวมถึง การกระทำผิด ครั้งที่ 2 ขึ้นไป

สาชิต นุษยากุล (2557, น. 7) การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การที่การกระทำผิดของผู้ต้องขังที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาแล้ว ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

สรุปได้ว่า การกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม หมายถึง ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 และได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกในระหว่างที่ยังต้องโทษอยู่ หรือภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 กำหนดลักษณะการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดไว้ในมาตรา 83, 84 และ 86 จำนวน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การกระทำผิดลักษณะตัวการ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรานี้ ตัวการ หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระทำความผิดอาชญากรรมหนึ่ง ๆ อาจมีผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียว เริ่มลงมือกระทำตั้งแต่ต้นไปจนความผิดสำเร็จ ในกรณีเช่นนี้จะไม่มีปัญหาเรื่องตัวการ แต่ถ้าในการกระทำความผิดนั้นมีผู้เข้าร่วมการกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป ก็จะมีปัญหาเรื่องตัวการได้ และปัญหาเรื่องตัวการจะยิ่งเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นในกรณีต่อไปนี้ (เข้มชัย ชุตินวงศ์, 2554, น. 445 - 453)

1.1 กรณีที่บุคคล ซึ่งร่วมกระทำความผิดหลายคนนั้น มีบุคคลบางคนหรือทุกคนมิได้ลงมือกระทำความผิดตั้งแต่ต้นจนความผิดสำเร็จ เช่น แดงกับดำสมคบกันไปลักทรัพย์ บ้านของขาว แดงเป็นคนหยิบทรัพย์ใส่กระเป๋ า พอดีขาวเข้ามาในบ้าน ดำจึงใช้ปืนยิงขาวบาดเจ็บ แล้วแดงกับดำหนีไป ดังนั้น ทั้งแดง และดำ ไม่มีผู้ใดกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ครบองค์ประกอบ กล่าวคือ แดงลักทรัพย์แต่มิได้ใช้กำลังประทุษร้าย ส่วนดำใช้กำลังประทุษร้าย แต่มิได้ลักทรัพย์ แต่ทั้งสองคนต่างเป็นตัวการในความผิดฐานชิงทรัพย์ นอกจากนี้แนวความคิด เรื่องตัวการยังครอบคลุมไปถึงบุคคลที่มีส่วนทำให้ความผิดเกิดขึ้น โดยที่บุคคลนั้นอาจมิได้กระทำการอันเป็นองค์ประกอบความผิดเลยให้ต้องรับผิดในความผิดฐานเป็นตัวการได้

1.2 ในความผิดบางฐานกำหนดให้การมีผู้กระทำความผิดมากกว่า 1 คนเป็นองค์ประกอบความผิด เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 กำหนดว่าต้องมีผู้กระทำความผิดตั้งแต่สามคนขึ้นไป หรือบางครั้งกฎหมายกำหนดให้การที่มีผู้กระทำความผิด ตั้งแต่สองคนขึ้นไปเป็นเหตุที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นในความผิดบางฐาน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีผู้ร่วมกระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตามมาตรา 335 (7) ในองค์ประกอบความผิดเหล่านี้ จะต้องได้ความ

ด้วยว่า บุคคลหลายคนนั้น ได้ร่วมกันกระทำความผิดลักษณะเป็นตัวการ มิฉะนั้น ก็จะลงโทษ เขาในความผิดฐานดังกล่าว หรือให้เขาต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเหตุดังกล่าวไม่ได้ เมื่อพิจารณา หลักการดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจแยกองค์ประกอบของตัวการได้ 2 ประการ คือ

1.2.1 มีการกระทำความผิดร่วมกัน โดยพิจารณาจากความเห็น ของนักกฎหมายตลอดจนบรรทัดฐานของคำพิพากษาฎีกาแล้ว อาจสรุปได้ว่าการกระทำร่วมกัน นั้น หมายถึง การเกี่ยวข้องในการกระทำผิดในลักษณะ ดังต่อไปนี้

1.2.1.1 การกระทำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำ ทั้งหมดที่ร่วมกันเป็นความผิด ที่เห็นชัดเจนที่สุดก็คือกระทำสิ่งทีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เช่น ร่วมกันทำร้ายร่างกายเขาจนบาดเจ็บ ผู้เข้าร่วมแต่ละคนจะทำร้ายมากน้อยแค่ไหนไม่เป็น สาระสำคัญทุกคนเป็นตัวการเหมือนกันหมด

1.2.1.2 การแบ่งหน้าที่กันทำกับผู้ร่วมกระทำผิดอื่น หมายความว่า ในการกระทำความผิดนั้น มีการแบ่งหน้าที่ให้แก่บุคคลหลาย ๆ คนช่วยกันเพื่อให้ ความผิดนั้นสำเร็จ หน้าที่ที่แบ่งกันนั้น บางหน้าที่อาจมิใช่การกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิด แต่เป็นการช่วยเหลือให้บุคคลอื่น ลงมือกระทำความผิด ได้สำเร็จหรือสะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดย ช่วยเหลืออยู่ในที่เกิดเหตุในขณะที่เกิดเหตุขึ้นเอง เช่น ช่วยดูต้นทาง ช่วยส่งสัญญาณ เป็นต้น ดังนี้ ก็ถือได้ว่าเป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วย

1.2.1.3 การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุในลักษณะพร้อมจะ ช่วยเหลือผู้กระทำผิดอื่นได้ทันที ทั้งนี้โดยผู้นั้นไม่จำเป็นต้องได้ลงมือกระทำการสิ่งใด เพราะ การอยู่ในที่เกิดเหตุในลักษณะเช่นนั้น ก็เท่ากับเป็นการสมทบกำลังให้ผู้กระทำผิดอื่น ทำให้คน อื่นกระทำความผิดด้วยความมั่นใจมากขึ้น

1.2.1.4 การอยู่ในที่เกิดเหตุและได้ใช้หรือก่อให้เกิดผู้อื่น กระทำความผิด ถือว่ามีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วยตามปกติการเข้าเกี่ยวข้องในการกระทำ ความผิดในลักษณะที่ใช้ หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำผิดนั้น ไม่ถือว่าเป็นตัวการ แต่ถือว่าเป็นผู้ใช้ แต่ ถ้าผู้นั้น ได้เข้าร่วมกระทำผิดด้วยย่อมต้องถือว่า ความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของผู้ใช้ได้เพิ่ม ระดับขึ้นจนเป็นตัวการและต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการ

1.2.2 มีเจตนา ร่วมกันในการกระทำความผิด หมายถึง ทุกคนที่ ร่วมกระทำ จะต้องรู้ถึงการกระทำของกันและกัน และต่างประสงค์จะถือเอาการกระทำของแต่ละคนเป็นการกระทำของตนด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ มุ่งหมายให้ความผิดนั้นสำเร็จ คุกทำด้วยตนเอง ดังนี้

1.2.2.1 พฤติการณ์ที่ถือว่ามีเจตนาร่วมกัน คือ การผู้ที่ร่วมกระทำความผิดนั้น ได้มีการสมคบกันมาก่อนการกระทำความผิด ก็ย่อมเห็นได้ชัดว่ามีเจตนาร่วมกัน การสมคบกันอาจแสดงออก โดยพฤติการณ์ เช่น มาด้วยกันเมื่อกระทำความผิดสำเร็จก็หนีไปด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การมีเจตนาร่วมกันมิได้มีความหมายแคบเพียงแค่นั้น แม้จะไม่ได้ความว่า ผู้กระทำความผิดนั้น ได้สมคบรู้เห็นในการกระทำความผิดมาก่อน แต่ได้มาร่วมกระทำความผิดอย่างเป็นพวกเดียวกัน ขณะที่ความผิดได้เกิดก็เพียงพอ จะถือว่ามีเจตนาร่วมกันแล้ว

1.2.2.2 ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาร่วมกันในการกระทำทั้งหมด คือ เพียงแต่มีเจตนาเข้าร่วมเพียงบางส่วนไม่เพียงพอ เจตนาเข้าร่วมจะต้องมีอยู่ตลอดไปจนกว่าการกระทำจะเกิดเป็นความผิดขึ้น หากว่าเจตนาเข้าร่วมกันนั้นสิ้นสุดลงเมื่อใด การร่วมกระทำความผิดมิได้เพียงนั้น

1.2.2.3 ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนามิใช่ประมาท คือ การเป็นตัวการจะมีได้เฉพาะการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น การกระทำโดยประมาทที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา จึงไม่อาจมีตัวการร่วมกันได้ ดังนั้น แม้จะมีบุคคลหลายคนกระทำ โดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายขึ้นก็ต้องถือว่าเป็นเรื่องต่างคนต่างทำ และรับผิดชอบเฉพาะผลแห่งความประมาทของตนเท่านั้น

สรุป การกระทำผิดลักษณะตัวการ หมายถึง บุคคลที่ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นลงมือกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในฐานเสพยาเสพติดให้โทษ หรือในฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อเสพ หรือในฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

2. การกระทำผิดลักษณะผู้ชี้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเกียรติ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ชี้ให้กระทำความผิด”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถูกชี้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ชี้ต้องรับโทษเสมือนตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลง ไม่ว่าจะเพราะผู้ถูกชี้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ชี้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรานี้ ผู้ชี้ให้กระทำความผิด หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความผิด ผู้ชี้แม้จะมีผู้ลงมือกระทำความผิดโดยตรง แต่ก็ยังเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ความผิดเกิดขึ้น

เพราะเป็นผู้บังคับการให้คนอื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ใช้จะต้องรับผิดชอบทั้งกรณีที่มีการกระทำความผิด และกรณีที่มีได้มีการกระทำความผิด กล่าวคือ ถ้าผู้ถูกใช้มิได้กระทำความผิด ผู้ใช้ก็ยังคงต้องรับผิดชอบเนื่องจากการใช้ของตน แต่โทษที่จะต้องรับลดหย่อนลงเพียงหนึ่งในสามของระวางโทษสำหรับความผิดที่ใช้ เมื่อพิจารณาประกอบกับ โครงสร้างการรับผิดทางอาญาแล้ว ผู้ใช้จะต้องมีทั้งการกระทำและเจตนา กล่าวคือ มีการกระทำที่เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด และขณะเดียวกันก็ต้องมีเจตนาให้ผู้อื่นกระทำความผิดด้วย ดังนี้ (เข้มชัย ชุตินวงศ์, 2554, น. 456 - 462)

2.1 การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

2.2.1 การก่อให้เกิดความผิด หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นกระทำความผิด ดังนั้น จะต้องได้ความว่าผู้กระทำความผิดยังมิได้ตกลงใจจะกระทำความผิดอยู่เดิมแต่ได้ตกลงใจจะทำผิดเพราะการกระทำของผู้ใช้ มาตรา 84 ได้ให้ตัวอย่างการกระทำที่เป็นการก่อให้เกิดความผิดไว้หลายประเภท ดังนี้

2.2.1.1 ใช้ หมายถึง การบอกให้ทำหรือสั่งให้ทำจะบังคับ หรือไม่ก็ได้ เช่นบอกว่า ช่วยไปตีหัวหน้าแดงให้ที

2.2.1.2 บังคับ หมายถึง การใช้โดยขู่ว่า ถ้าไม่ทำอะไรจะได้รับผลร้ายในปัจจุบัน การบังคับนั้น ผู้กระทำความผิดยังมีอิสระในการเคลื่อนไหวร่างกาย เพียงแต่ถูกบังคับจิตใจให้จำต้องทำ แต่ถ้าเป็นการบังคับการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยแล้ว ก็จะกลายเป็นการกระทำความผิดโดยผู้บังคับโดยตรง มิใช่การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

2.2.1.3 ขู่เข็ญ หมายถึง การใช้โดยแสดงให้เห็นว่า ถ้าไม่ทำตามจะเกิดอันตราย แก่ผู้ถูกใช้ความหมายคล้ายกับการบังคับ

2.2.1.4 หมายถึง การใช้ให้ไปกระทำความผิด โดยมีคำตอบแทน

2.2.1.5 วาน หมายถึง การใช้ให้ไปกระทำความผิด โดยไม่มีคำตอบแทน

2.2.1.6 ขูงส่งเสริม หมายถึง การให้กำลังใจผู้ที่ยังลังเล หรือยังมิได้ตัดสินใจกระทำความผิดให้ตกลงใจที่จะกระทำความผิดโดยปราศจากความลังเล

2.2.2 การกระทำของผู้ใช้จะสมบูรณ์เมื่อผู้ถูกใช้ได้ทราบถึงการใช้นั้น การใช้ต่อกันไปหลาย ๆ ทอดอาจมิได้แต่จะถือว่ามีการใช้ต่อเมื่อบุคคล ซึ่งถูกกำหนดให้

เป็นผู้กระทำผิดได้ทราบถึงการใช้แล้ว ทั้งนี้ ผู้ถูกใช้จะยินยอมกระทำตามที่ถูกใช้หรือไม่ไม่สำคัญ แต่ถ้าผู้ที่ถูกกำหนดให้กระทำผิดยังไม่ทราบถึงการใช้ ก็ถือว่า ยังไม่มีการใช้ ผู้ใช้ยังต้องรับผิดชอบ แม้จะลงมือใช้ไปแล้ว

2.2.3 การใช้ตามมาตรา 84 ผู้ถูกใช้จะต้องกระทำความผิดโดยเจตนา และไม่มีเหตุยกเว้นความรับผิด ดังนั้น ถ้าผู้ถูกใช้กระทำไปโดยไม่มีเจตนา หรือกระทำไป โดยมีเหตุยกเว้นความรับผิดผู้ถูกใช้ก็จะเป็นเพียงเครื่องมือที่ผู้ใช้ใช้กระทำความผิด

2.2 เจตนาของผู้ใช้ ผู้ใช้จะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดโดยมีเจตนา กล่าวคือ ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลว่า ผู้ถูกใช้อาจจะไปกระทำตามที่ตนใช้ได้ ดังนั้น ถ้าผู้ใช้มิได้ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล แต่มีบุคคลไปกระทำความผิดโดยคิดว่าผู้ใช้ประสงค์จะให้ทำผู้ใช้อ่อมไม่ต้องรับผิดชอบ

สรุป ผู้ใช้ให้กระทำความผิด หมายถึง บุคคลที่ใช้ บังคับ ชูเชิญ ช้าง วาน ยุงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ให้ผู้อื่นลงมือกระทำความผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

3. การกระทำความผิดลักษณะผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกนั้นก็ตามผู้นั้น เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น” เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติตามมาตรา 86 นี้ ผู้สนับสนุนมีความแตกต่างไปจากตัวการและผู้ใช้ให้กระทำความผิด กล่าวคือ ตัวการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเอง ส่วนผู้ใช้ให้กระทำความผิดเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด แต่ผู้สนับสนุนมิใช่ผู้ร่วมลงมือกระทำความผิด หรือก่อให้เกิดบุคคลอื่นกระทำความผิดเช่นนั้น เป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถแยกหลักเกณฑ์การกระทำที่เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน ได้ดังนี้ (วิสาร พันธนะ, 2554, น. 472 - 482)

3.1 ต้องมีเจตนาช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด หลักเกณฑ์สำคัญของความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน คือ ต้องมีการกระทำอันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด แยกพิจารณาได้เป็น 3 ประการ คือ

3.1.1 ต้องมีการกระทำความผิด การสนับสนุนเป็นการให้ความช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวก แก่ผู้กระทำความผิด ฉะนั้นการสนับสนุน จึงต้องมีการกระทำ

ความคิดเป็นประธานอยู่ก่อน ความคิดนี้ไม่จำกัดเฉพาะความคิดตามประมวลกฎหมายอาญาจะเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ อื่นที่เป็นความคิดอาญาก็ได้ และไม่ว่าการกระทำความผิดนั้น จะอยู่ในชั้นพยายามกระทำความผิด หรือความคิดสำเร็จหรืออยู่ในชั้นเตรียมการที่มีโทษคุกพยายามกระทำความผิดสำเร็จ ก็มีการสนับสนุนได้ทั้งสิ้น แต่ถ้าด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งการกระทำของผู้กระทำไม่เป็นความคิด หรือไม่มีการกระทำความผิดก็จะมี การสนับสนุนไม่ได้

3.1.2 ต้องมีการกระทำอันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด การกระทำอันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดนี้ จะกระทำโดยวิธีใดก็ได้ กฎหมายมิได้จำกัดเอาไว้

3.1.3 ต้องได้กระทำการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกก่อน หรือขณะกระทำความผิด การกระทำความผิดไม่ได้มีการจำกัดวิธีกระทำ จะกระทำด้วยประการใด ๆ ก็ได้ดังกล่าวมาแล้ว แต่ต้องมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา กล่าวคือ ต้องกระทำการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อน หรือขณะกระทำความผิด ถ้าเป็นการกระทำภายหลังการกระทำความผิดสำเร็จแล้วก็ไม่เป็นความคิดฐานเป็นผู้สนับสนุน แต่อาจเป็นความคิดอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

3.2 ต้องมีเจตนาที่จะช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด ผู้สนับสนุนนอกจากจะต้องกระทำการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดแล้ว ก็จะต้องกระทำการนั้นไปโดยเจตนาด้วยเจตนา นี้จะเป็นเจตนาประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลก็ได้

สรุป ผู้สนับสนุนการกระทำผิด หมายถึง บุคคลที่กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ก่อนหรือขณะกระทำความผิดในฐานเสพยาเสพติดให้โทษ หรือในฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อเสพ หรือในฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ

Gottfredson (1994, p. 9 - 22 ; อ้างถึงใน มนตร์ รัชศรี, 2553, น. 38) กล่าวว่า ผู้กระทำผิดติดนิสัย (Persistence Offender) โดยทั่วไป หมายถึง ผู้ที่กระทำผิดซ้ำซาก หรือกระทำความผิดบ่อยครั้งจนถือว่าเป็นนิสัย ซึ่งแต่เดิมมักจะใช้คำว่า ผู้กระทำผิดโดยสันดาน ผู้ที่กระทำผิดติดนิสัยนั้น พิจารณาจากการที่ผู้นั้นกระทำผิดซ้ำซาก คือ กระทำผิดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ถ้ากระทำผิดซ้ำเพียงครั้งเดียว คือ กระทำผิดครั้งที่ 2 ยังไม่ถือเป็นการกระทำผิดติดนิสัยเพราะ

อาจพลาดพลั้งได้ แต่ถ้ากระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ควรจะถือได้ว่ากระทำความผิดซ้ำซาก ซึ่งแบ่งแยกเป็นประเภทได้ ดังนี้

1. ผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอาชีพ

อาชญากรอาชีพ เป็นผู้กระทำผิด ที่มีความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม หรือประกอบอาชญากรรมโดยอาศัยทักษะ หรือความชำนาญเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มี รายได้หลักจากการประกอบอาชญากรรม มีลักษณะพิเศษ 3 ประการ คือ

- ก. มีทักษะ หรือความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม
- ข. มีรายได้หลักจากการประกอบอาชญากรรม
- ค. มีการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

อาชญากรอาชีพ เมื่อลงมือกระทำความผิดแล้ว โอกาสพลาดจะมีน้อยนอกจาก จะมีทักษะและความชำนาญแล้ว อาชญากรอาชีพยังจะต้องมีมูลเหตุจูงใจในการประกอบอาชญากรรม เป็นอาชีพ คือ กระทำต่อเนื่องติดต่อกันตามแต่โอกาส เพื่อมุ่งหารายได้ มิใช่กระทำไปเพราะ ความจำเป็น หรือความกดดันของสภาพแวดล้อม รวมทั้งจะต้องมีการทำผิดต่อกันอย่างเป็นอาชีพร การประกอบอาชญากรรมถือเป็นเรื่องที่ต้องเสี่ยงถ้าโชคดีก็ได้ โชคร้ายก็ถูกจับ ดังนั้น เมื่อถูก จับและถูกจำคุกแล้ว พวกนี้จะทำใจได้เพราะเตรียมตัวและเตรียมใจมาแล้ว นอกจากนี้หลายคน เคยผ่านการจองจำในเรือนจำมาก่อน การใช้ชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังเหล่านี้ จึงมุ่งใช้เวลาให้ ผ่านไปวัน ๆ เพื่อรอการพ้นโทษ

2. ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่อง

ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่อง และเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ จนถือว่าเป็นต้องขังที่ กระทำความผิดติดนิสัยเป็นผู้ต้องขังที่มีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง ก็คือ เป็นพวกที่มีความ บกพร่องทางจิตดังกล่าว นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมซ้ำซาก การที่ผู้ต้องขังประเภทนี้ กระทำความผิดซ้ำ จึงไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายในจิตใจที่จะคิดทำผิด เพื่อหวังสิ่งตอบแทนทาง เศรษฐกิจ ดังเช่น อาชญากรอาชีพ ซึ่งผลจากความผิดปกติทางจิตดังกล่าว อาจก่อให้เกิดการ กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ซ้ำซาก หรือมีพฤติกรรมชั่วร้ายที่ทำให้เกิดการกระทำความผิด เกี่ยวกับการฆ่าคนตายด้วยวิธีการที่ผิดปกติ

3. ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดซ้ำในคดีเล็กน้อย

ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดคดีนิสัยที่กระทำผิดในคดีเล็กน้อยนี้ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ พวกที่ทำผิดในคดีลักทรัพย์เล็กน้อย และพวกที่ทำผิดในคดียาเสพติด พวกผู้ต้องขังที่ทำผิดในคดีเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะกระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ ซึ่งจะมีโทษระยะสั้น ทำให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ มีโอกาสหมุนเวียนเข้ามาในเรือนจำอยู่เป็นประจำ ผู้ต้องขังเหล่านี้ จะเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวแตกแยก หรือครอบครัวที่มีปัญหา และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาตั้งแต่เด็ก ก้าวร้าว และมีพฤติกรรมช่อนเร้น โดยมีพัฒนาการมาจากเด็กเกเร หนีโรงเรียน ไม่ชอบเรียนหนังสือ และไม่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา และไม่มีทักษะ หรือฝีมือในการประกอบอาชีพใดๆ อีกทั้งไม่ชอบที่จะทำงานสุจริต หรือการทำงานหนักแต่ชอบสบาย และหาเงินโดยการทุจริต หรือลักขโมยพวกผู้ต้องขังที่กระทำความผิดคดีนิสัย ที่กระทำความผิดซ้ำใน คดียาเสพติด โดยเฉพาะกรณีที่เป็นผู้ติด หรือเสพติด จะมีพื้นฐานทางครอบครัวที่มีปัญหา เช่นเดียวกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิดคดีนิสัยเกี่ยวกับคดีลักทรัพย์ จากการที่มีปัญหาครอบครัวได้นำไปสู่การคบเพื่อนเลวและการติดยาเสพติด ผู้ต้องขังเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่สามารถหลุดพ้นไปจากวัฏจักรของยาเสพติดได้ เนื่องจากปัจจัยทางสังคมหลายประการ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน การไม่มีงานทำ และการขาดการยอมรับของคนรอบข้าง และคนทั่วไป ประกอบกับความไม่เข้มแข็งของจิตใจที่ทำให้ต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

Gottfredson (1994, pp. 9 - 22 ; อ้างถึงใน มนตร์ รัชศรี, 2553, น. 39) ได้ทำการเปรียบเทียบอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยออกมาจากเรือนจำใน 3 ลักษณะ คือ 1) การปล่อยโดยการพักการลงโทษ 2) การปล่อยอย่างมีเงื่อนไข ซึ่งเป็นการปล่อยโดยกำหนดเงื่อนไขห้ามกระทำ หรือกระทำบางอย่าง และ 3) การปล่อยเมื่อครบกำหนดโทษปรากฏว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษมีเพียง 11 % ในขณะที่อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ได้รับการปล่อยอย่างมีเงื่อนไข และผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยเมื่อครบกำหนดโทษมีถึง 26 % และ 32 % ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาก็น่าจะแสดงว่า ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อย โดยการพักการลงโทษมีอัตราการกระทำผิดซ้ำน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยแบบอื่น ๆ

ในส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ได้รับการพักการลงโทษโดยตรง โดยไม่ไปเปรียบเทียบกับมาตรการแบบอื่น ๆ คณะกรรมการพักการลงโทษของ กรุงนิวออร์ก

ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ได้รับการพักการลงโทษติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี พบว่า 80 % ของผู้ได้รับการพักการลงโทษจะกลับเข้ามาอยู่ในเรือนจำอีก และในจำนวนที่กลับเข้ามา มีอยู่ 60 % ที่กลับเข้ามาเพราะเหตุที่กระทำความผิดอาญาขึ้นใหม่ และอีก 40 % ที่เหลือกลับเข้ามาเพราะละเมิดกฎเกณฑ์เงื่อนไขการคุมความประพฤติ โดยสรุป การวิจัยประเมินผลที่ผ่านการพักการลงโทษ ไม่มีผลต่อการลดการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น การจัดระบบของผลสำเร็จในการอบรมแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงกฎเกณฑ์การพิจารณาการกระทำผิดซ้ำ และการวัดความสำเร็จของการอบรมแก้ไข กล่าวคือ

ระดับที่ 1 พวกแก้ไขได้ ได้แก่ พวกที่ได้รับการพักการลงโทษ และได้รับการปลดปล่อยไปแล้วภายใน 1 ปี ไม่ปรากฏว่า ได้กระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังมีงานทำ ขยันทำงาน และไม่คบหาสมาคมกับผู้กระทำความผิดอีก

ระดับที่ 2 พวกแก้ไขได้บ้าง ได้แก่ พวกที่ไม่กลับเข้ามาในเรือนจำอีก แต่ไม่มีงานทำ และยังคงคบหาสมาคมกับพวกผู้ร้ายอยู่อีก

ระดับที่ 3 พวกแก้ไขไม่ได้บางส่วน ได้แก่ พวกที่กลับเข้ามาในเรือนจำ เนื่องจากละเมิดกฎเกณฑ์ของการคุมความประพฤติ หรือกระทำความผิดอาญาในคดีเล็กน้อยขึ้นอีก

ระดับที่ 4 พวกผู้กระทำความผิดซ้ำ ได้แก่ พวกที่กระทำความผิดอาญาขึ้นอีก และกลับเข้ามาอยู่ในเรือนจำ

การที่ผู้ได้รับการพักการลงโทษ จะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และไม่กระทำความผิดทางอาญาขึ้นใหม่ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมหลายทาง ซึ่งพนักงานคุมความประพฤติไม่อาจเข้าไปควบคุมได้ เช่น สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส สุขภาพการสมรส สุขภาพกาย และสุขภาพจิต โอกาสในการทำงาน สภาพแวดล้อมที่บ้าน และการคบเพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากการกระทำผิดซ้ำ อาจเกิดจากปัจจัยภายในสังคม ดังกล่าว เช่น การยอมรับของสังคม ถ้าสังคมไม่ยอมรับ และบีบบังคับผู้พ้นโทษ หรือผู้ถูกคุมประพฤติก็จะกลับไปคบค้าสมาคมกับพวกเดียวกัน และกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

4. พฤติกรรมการติดคุกซ้ำซาก

Gottfredson (1994, pp. 9 - 22 ; อ้างถึงใน มนตร์ รักษ์ศรี, 2553, น. 40) พฤติกรรมของผู้ติดคุกซ้ำซากเป็นลักษณะอาชญากรติดนิสัย อาชญากรประเภทนี้ ได้แก่ บุคคลที่ไม่สามารถ

จะปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ ไม่เกิดความเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษ และจะประกอบ อาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อมีโอกาส โดยไม่คำนึงว่าผลที่เกิดขึ้นนั้น จะเป็นผลอย่างไร จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการ โจรกรรม ไม่คิดเลิกเวลาต้องโทษก็เสร้างทำตัวดี พอพ้นโทษก็ทำผิดอีกมีความพอใจจะเป็นอยู่อย่างนี้ ซึ่งถือว่า มีความชั่วร้ายติดอยู่ในบุคลิกภาพ จึงเรียกว่าอาชญากรติดนิสัย หรือ อาชญากรที่กระทำผิดซ้ำไม่เข็ดหลาบ

อาชญากรรมประเภทนี้ ปรากฏว่ามีร่างกาย และจิตใจเป็นปกติตั้งแต่แรก คือ ไม่มีลักษณะที่แสดงว่าผิดปกติ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางชั่วร้าย แม้จะได้พิจารณาย้อนหลังไปถึง บุคคลอื่น ๆ ในตระกูล รวมทั้งการศึกษาเล่าเรียนของ บิดา - มารดา ด้วยก็ไม่ปรากฏว่าชั่วร้าย แต่กลับพบว่า สิ่งที่ผลักดันให้เขากลายเป็นอาชญากรเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ ของเขาในภายหลัง อาจเกิดเพราะความจำเป็นจากเหตุการณ์บางอย่างบีบบังคับให้ค่อย ๆ ประพฤติ ผิดไปทีละน้อย ๆ โดยมากมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก เมื่อกระทำผิดหลายครั้งหลายหนเข้าก็เกิด เป็นความเคยชิน และในช่วงนี้เองที่บุคลิกภาพได้เปลี่ยนกลายเป็นชีวิตของอาชญากรอย่างสมบูรณ์ ตั้งแต่เยาว์วัย

โดยสรุป การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลาย ประการ เช่น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังแต่ละคน จะมีการกระทำ ผิดซ้ำในลักษณะต่าง ๆ กัน เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำเป็นจำนวนมาก ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นกลับมาก่อทำผิดซ้ำอีก

2.1.3 แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมราชทัณฑ์

ภารกิจการแก้ไขฟื้นฟู ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้นเป็นภารกิจที่สำคัญและ จำเป็นสำหรับงานราชทัณฑ์ ซึ่งต้องดูแลควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำ เพราะการแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องขังนั้นจัดว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของงานราชทัณฑ์ ในการที่จะอบรมแก้ไข ให้คนที่กระทำผิดได้ปรับตัว ปรับพฤติกรรมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับมาก่อทำผิดอีก ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของงานราชทัณฑ์ ที่นานาประเทศถือปฏิบัติ การนำผู้กระทำผิดเข้าคุมขัง ไว้โดยไม่ให้การอบรมแก้ไขฟื้นฟูเพียงแต่คุมไว้ นอกจากการจะทำให้ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสที่จะ กลับตัวแล้วยังทำให้ผู้กระทำผิดต้องมีสภาพเสื่อมโทรมลงไปกว่าเดิมอีก เนื่องจากเมื่อเข้ามา อยู่ในเรือนจำโดยไม่มีกิจกรรมใด ๆ ทำหรือไม่ ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมในการพัฒนาตนเองแล้ว

ก็จะมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต และเกิดการรวมกลุ่มเรียนรู้ ถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ภารกิจในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ยังเป็นการส่งเสริมภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขัง เพราะหากไม่มีกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว จะทำให้การควบคุมเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะผู้ต้องขังจะอยู่ว่างไม่ได้ต้องทำกิจกรรม จะทำให้คิดฟุ้งซ่าน เล่นการพนัน หรือกิจกรรมผิดกฎหมายอื่น ๆ หรือไม่อยู่ในสถานที่ที่จัดไว้ ทำให้ควบคุมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ตรงกันข้ามหากมีกิจกรรมด้านการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว จะทำให้ผู้ต้องขังอยู่ในจุดที่ง่ายต่อการควบคุม และมีสุขภาพจิตที่ดีไม่คิดฟุ้งซ่าน ถึงเรื่องคดี เรื่องครอบครัวหรือเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นที่มาของการแหกหัก หรือคิดหลบหนี ดังนั้น ภารกิจในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจึงเป็นภารกิจที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับงานราชทัณฑ์ โดยเฉพาะงานเรือนจำในการที่จะทำให้ผู้ต้องขังกลับสู่สังคมได้โดยไม่กระทำผิดซ้ำอีก

1. ตัวแบบของกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ในการพิจารณาถึงวิธีการที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่อยู่ในสถานควบคุมส่วนใหญ่ จะให้ความสำคัญกับกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูฐานที่ดำเนินการกันอยู่ทั่วไป ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา และการอบรมทางศีลธรรม อย่างไรก็ตาม การแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว เป็นเพียงการดำเนินการขั้นพื้นฐาน ซึ่งมักจะจัดให้กับผู้ต้องขังทั่ว ๆ ไป การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธี ดังกล่าว ยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุ และมูลเหตุจูงใจตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำผิดของผู้ต้องขังในแต่ละประเภทแต่ละบุคคล ดังนั้นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูที่ลงลึกถึงผู้ต้องขังแต่ละประเภท ซึ่งมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดที่แตกต่างกัน พฤติกรรมต่างกัน และควรจะได้รับ การอบรม บำบัด โดยเฉพาะด้านอารมณ์จิตใจและทัศนคติที่แตกต่างกัน เพื่อมุ่งผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบยั่งยืน กิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว เรียกว่ากิจกรรมเฉพาะตามประเภทคดี และตามพฤติกรรม ซึ่งแต่ละกิจกรรมเฉพาะก็จะประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหรือหลักสูตรย่อย ๆ หลายหลักสูตรเพื่อฝึกทักษะและมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรม กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟู ดังกล่าวข้างต้น สามารถจัดประเภทได้ 3 ระดับ ดังนี้

1.1 กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และการอบรมทางศีลธรรม ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการ

และนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ทั้งเรือนจำ ได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม คือ การศึกษาอาชีพและหลักศาสนา แต่สิ่งที่ยังขาด คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมอาชญากร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟู อีกระดับหนึ่ง

1.2 กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะเป็นกิจกรรมการแก้ไขที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้กระทำผิด โดยมีหลักสูตรในการให้ความรู้และฝึกทักษะและใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการสร้างวินัย และปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรม ตามกิจกรรมจะต้องรับการอบรมติดกันเป็นหลักสูตรระยะยาว (ประมาณ 6 เดือน - 1 ปี) ซึ่งไม่รวมระยะเวลาเตรียมการปลดปล่อย จึงจะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมกิจกรรมเฉพาะดังกล่าวนี้ อาจแยกตามประเภทคดี หรือแยกตามพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมว่าจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มใด ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปัญหาอาชญากรรมของแต่ละประเทศ แต่ละท้องถิ่น ซึ่งไม่เหมือนกัน เช่น ปัญหาเสพติด เป็นปัญหาสำหรับสังคมไทย แต่อาจไม่ใช่ของประเทศอื่น ดังนั้น จึงอาจไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ต้องขังคดียาเสพติดขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยจำเป็นต้องจัดกิจกรรมสำหรับผู้ต้องขังกลุ่มนี้ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ต้องขังคดียาเสพติดทุกคนจะถูกคัดเข้ากิจกรรม ต้องมีการจำแนกลักษณะ เพื่อคัดกลุ่มผู้ต้องขังที่สามารถแก้ไขฟื้นฟู เฉพาะที่มีการดำเนินการอยู่ในระบบราชทัณฑ์ของประเทศต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น

นอกเหนือจากกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว การจัดกิจกรรมเฉพาะยังอาจทำได้ในลักษณะของการจัดกิจกรรม เพื่อสวัสดิการ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชราภาพ กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วย กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโรคจิต หรือกิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้มุ่งแก้ไขฟื้นฟูแต่มุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสวัสดิภาพด้วย

1.3 กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูย่อย

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูย่อยเป็นกิจกรรมระยะสั้น ซึ่งจัดเป็นหลักสูตรในการให้ความรู้ หรือฝึกทักษะให้ผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตร ดังกล่าว ได้รับความรู้

หรือ ฝึกทักษะเฉพาะด้าน เฉพาะทาง เช่น การป้องกันการทำผิดซ้ำ การจัดการกับความโกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง หรือทักษะการหางานทักษะการสัมภาษณ์เพื่อหางาน เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูกิจกรรมเฉพาะตามแต่ความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละประเภทที่มีความจำเป็นต้องได้รับการอบรมที่แตกต่างกัน หลักสูตรสำหรับการอบรมตามกิจกรรมย่อยนี้ โดยปกติจะเป็นหลักสูตรระยะสั้นประมาณ 1 - 2 วัน เป็นการเน้นการให้ความรู้และฝึกทักษะเป็นหลัก เมื่อจบแล้วก็อาจเข้าอบรมในกิจกรรมย่อยอื่น ๆ ต่อไปตามแต่ที่กำหนดไว้ในกิจกรรมเฉพาะ ตัวแบบของกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งเห็นได้ว่า กิจกรรมพื้นฐานเป็นกิจกรรมหลักจัดให้ผู้ต้องขังเป็นการทั่วไป กิจกรรมเฉพาะที่จัดให้ผู้ต้องขังบางกลุ่ม ส่วนกิจกรรมย่อยจะเป็นหลักสูตร หรือบทเรียนที่เป็นส่วนประกอบของกิจกรรม โดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง

2. กระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหรือการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำผิดที่จัดเป็นกิจกรรมเฉพาะมิใช่กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานนั้น ไม่ว่าในกรณีใดจะมีกระบวนการในการดำเนินที่สำคัญ 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

- 2.1 เลือกกลุ่มเป้าหมาย
- 2.2 การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข
- 2.3 การดำเนินการตามกิจกรรม
- 2.4 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย
- 2.5 การดูแลหลังปล่อย

การดำเนินการในขั้นตอนแรก จะต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดกลุ่มผู้ต้องขังที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะนำมารับการแก้ไขฟื้นฟูก่อนว่าจะเลือกผู้ต้องขังประเภทใด มีเงื่อนไขอย่างไร เช่น ผู้ต้องขังคดีทำผิดทางเพศ ผู้ต้องขังคดีฆ่าคนตาย หรือไม่พิจารณาในแง่ของคดีแต่พิจารณาเลือกในแง่ของพฤติกรรม เช่น ผู้ต้องขังที่ชอบใช้ความรุนแรงในการกระทำผิด เป็นต้น การจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กมีมาก และมักเกิดกระทำผิดซ้ำ ดังนั้นจึงได้มีการคิดโครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศต่อเด็กขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการทำให้กลุ่มเป้าหมายแคลงและมีความเป็นไปได้ในการจัดการ

แก้ไขฟื้นฟู สามารถจัดเป็นรุ่น ๆ รุ่นละ 20 - 40 ราย ได้ทำให้การแก้ไขมีคุณภาพมากกว่าการดำเนินการเป็นหมู่ทีละ 100 - 200 คน

การดำเนินการในขั้นตอนที่สอง จะต้องดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง หรืออีกนัยหนึ่งอาจ เรียกว่า เป็นการประเมินรายบุคคล เพื่อที่จะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลจนสามารถแยกปฏิบัติ แยกกวดวิธี ในการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ว่านี้ จะต้องเป็นการจำแนกลักษณะขั้นสูงที่เรียกว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไขที่สามารถเจาะลึกถึงพฤติกรรมและสาเหตุของการกระทำผิด ของผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขที่สามารถเจาะลึกถึงพฤติกรรม และสาเหตุของการกระทำผิดของผู้ต้องขังจนสามารถนำมาเป็นแนวทาง และกำหนดกวดวิธี หรือหลักสูตรในการฟื้นฟูให้สอดคล้องกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทแต่ละคนได้ การจำแนกลักษณะ ดังกล่าว จะเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาประวัติจากเอกสาร และจากการเปิดเผยของผู้ต้องขัง การสังเกตพฤติกรรม และการใช้แบบประเมินทางจิตวิทยา เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และการวางแผนการแก้ไขฟื้นฟู เป็นรายบุคคล ผู้ต้องขังที่จะนำมาวิเคราะห์ในเรือนจำ จึงมีจำนวนไม่มากรุ่นหนึ่งประมาณ 20 - 40 ราย ดังนั้นการจำแนกลักษณะและการประเมินอย่างละเอียด จึงสามารถทำได้

การดำเนินการในขั้นตอนที่สาม คือ การดำเนินการตามหลักสูตรที่กล่าวไว้ในการแก้ไขฟื้นฟู ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนหลักเพราะเป็นเนื้อหาสำคัญของการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ถ้าจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศ ก็ต้องจัดกิจกรรมซึ่งมีหลักสูตรบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่ออบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังคดีกระทำผิดทางเพศ ซึ่งอาจจะเริ่มจากการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ การฝึกทักษะ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่การปรับพฤติกรรมในกรณีของผู้ติดยาเสพติด หากนำวิธีการชุมชนบำบัดมาใช้ในขั้นตอนนี้ ก็จะเป็นการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิก ซึ่งสมาชิก จะต้องอยู่ด้วยกันเป็นเวลานาน ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนบำบัด ถูกหล่อหลอม โดยอิทธิพลของกลุ่มจนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การดำเนินการในขั้นตอนที่สี่ คือ ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปลดปล่อย เป็นการทำให้ผู้ต้องขังที่เข้ากิจกรรมอบรมการแก้ไขฟื้นฟู จนยึดติดกับวัฒนธรรมและแบบแผนของกลุ่ม และของเรือนจำเริ่มถอนตัวออกมา เพื่อเตรียมที่จะยืนหยัดด้วยตนเอง และปรับตัวเข้ากับสังคมที่จะต้องกลับไปเมื่อพ้นโทษ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญ เช่นกัน เพราะหากไม่มีการ

เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผู้ต้องขังที่แม้จะได้รับการอบรมมาจนเข้มแข็ง สามารถปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมได้แล้ว หากไม่มีความพร้อมก็จะปรับตัวไม่ทัน จะยึดติดกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในเรือนจำ หรือในกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนบำบัดจนปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกไม่ได้

การดำเนินการในขั้นตอนสุดท้าย คือ การดูแลหลังปล่อยเป็นขั้นตอนที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการให้การดูแลผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ซึ่งจะต้องเกิดจากการประสานงานของฝ่ายเรือนจำกับชุมชนในการดึงชุมชนเข้ามาช่วย หากไม่มีขั้นตอนนี้แล้วผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมมาดี หากจะต้องกลับไปในสภาพแวดล้อมเดิม สังคมเดิม แหล่งอบายมุขเดิม เครื่อง่ายเดิมก็จะไม่สามารถทนทานต่อสิ่งชั่วร้าย และกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

3. บุคลากรด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

บุคลากรที่จะดำเนินการตามกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จะต้องเป็นทีมงาน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายเรือนจำ หรือสถานควบคุม ซึ่งจะเป็นผู้อำนวยทีมงาน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายเรือนจำ หรือสถานควบคุม ซึ่งจะเป็นผู้อำนวยทีมงานจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ นักอาชญาวิทยา และนักทัณฑวิทยา เป็นผู้วางระบบและกิจกรรมในการแก้ไข ตลอดจนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไข โดยเฉพาะ การวิเคราะห์สาเหตุ การแก้ไข ตลอดจนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไข โดยเฉพาะ การวิเคราะห์สาเหตุ การกระทำผิด และพฤติกรรมอาชญากร นอกจากนี้จะต้องมีนักจิตวิทยาคลินิก หรือนักจิตบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้ โดยเฉพาะการอบรมทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมย่อย เช่น การระงับความโกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการดำเนินการตามกระบวนการกลุ่ม และใช้กลุ่ม และใช้เครื่องมือในการบำบัดอื่น ๆ เช่น ศิลปะบำบัด ครอบครับบำบัด การใช้คำปรึกษา เฉพาะราย และกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือรับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ตั้งแต่เริ่มโครงการจนจบ ก็คือ เจ้าหน้าที่เรือนจำที่ได้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง เจ้าหน้าที่เรือนจำ ที่รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการ สามารถเข้าไปคลุกคลีกับผู้ต้องขังได้สะดวกในขณะที่นักวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสุภาพสตรี จะไม่สะดวกในการเข้าไปปฏิบัติงานในเรือนจำ ดังนั้นการดำเนินการตามกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู จึงต้องดำเนินการโดยอาศัยทีมงานทำงานร่วมกันรวม ตลอดจนถึงการประสานงานกับฝ่ายอื่น การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นภารกิจหลักของฝ่ายราชทัณฑ์ประการหนึ่งในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

กลับเข้าสู่สังคม โดยไม่กระทำผิดขึ้นอีก ซึ่งก็ทำให้การควบคุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้น จะต้องกระทำตามกระบวนการตั้งแต่การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การจำแนกลักษณะการดำเนินการตามกิจกรรม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อยในส่วนของ การดำเนินการตามกิจกรรม ซึ่งเป็นจุดสำคัญของการแก้ไขนั้นจะมีกิจกรรมพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกอาชีพ การให้การศึกษา และการอบรมศีลธรรม กิจกรรมเฉพาะแยกตามประเภทคดี และพฤติกรรมและกิจกรรมย่อย ซึ่งเป็นบทเรียนย่อย ๆ ประกอบกิจกรรมเฉพาะ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นี้จะดำเนินการโดยทีมงาน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ซึ่งได้รับการอบรมให้มาปฏิบัติหน้าที่ และมีทีมงานในการแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องขัง ดังกล่าว การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพื้นฐานเป็นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเบื้องต้น ซึ่งจะต้องดำเนินการกับผู้ต้องขังทุกคน เริ่มตั้งแต่การรับตัวไว้ในเรือนจำ และดำเนินการต่อเนื่องจนพ้นโทษ โดยเมื่อมีผู้ต้องขังเข้าใหม่ก็จะดำเนินการแยกขังในแดน แรกรับ จากนั้น 1 - 3 สัปดาห์ ต่อจากนั้น จึงทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล แล้วนำเข้าไปประชุมคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำ เพื่อพิจารณาจัดมาตรการควบคุม จะเป็นการแยกผู้ต้องขังเป็นกลุ่มตามความจำเป็นในการควบคุม เช่น แยกโดยอาศัยกำหนดโทษ หรือต่อแหลมต่อการหลบหนี ก่อเหตุร้าย หรือก่อความวุ่นวาย สำหรับการจำแนก เพื่อการแยกปฏิบัติจะมุ่งศึกษาข้อมูลผู้ต้องขัง เพื่อนำไปใช้ในการแยกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มต่าง ๆ โดยแยกเป็นกลุ่มสำคัญ 3 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มผู้ต้องขังที่แก้ไขยาก เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำซาก กลุ่มผู้ต้องขังที่ทำผิดในคดีที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มอาชญากรอาชีพ กลุ่มที่กระทำเป็นแก๊งค์ หรือพวกที่มีความผิดปกติทางจิต

3.2 กลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไข เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำโดยพลั้งพลาดยังไม่ถลำเข้ามาสู่วงจรของการกระทำผิด โดยทำผิดเป็นครั้งแรก ทำผิดโดยไม่แสดง ความชั่วร้าย มีครอบครัว หรืออาชีพรองรับเมื่อพ้นโทษ

3.3 กลุ่มผู้ต้องขังที่พอแก้ไขได้ เป็นผู้ต้องขังที่อยู่กึ่งกลางของ กลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ยังไม่ได้ถลำเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำซาก ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพ ทำผิดเพราะความจำเป็น หรือถูกกดดันมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อม

ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ต้องการให้การปฏิบัติที่เข้มงวด กลุ่มที่ 2 ต้องปฏิบัติมิให้กลุ่มนี้ตกต่ำไปกว่าเดิม ส่วนกลุ่มที่ 3 หรือกลุ่มที่พอแก้ไขได้ เป็นกลุ่มที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเป็นพิเศษ โดยการจัดเข้ากิจกรรมแก้ไขต่าง ๆ แต่การที่จะจัดให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูในกิจกรรมใด จะต้องผ่านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข คือ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องขังเชิงลึกถึงพฤติกรรมบุคลิก และสาเหตุการกระทำผิด เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ต้องขังแต่ละคน ต่อไป

4. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อแก้ไข

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข เป็นการดำเนินการจำแนกลักษณะขั้นสูงขึ้นไปกว่าการจำแนกลักษณะขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังขั้นพื้นฐานเป็นการจำแนกเพื่อแยกขัง เพื่อการควบคุมและจำแนก เพื่อคัดผู้ต้องขังรับการอบรมแก้ไขขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การศึกษาการอบรมทางศีลธรรม และการรับสวัสดิการต่าง ๆ โดยทางปฏิบัติที่ทำอยู่ จะเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติผู้ต้องขัง และการประชุม เพื่อแยกกองงาน เป็นต้น แต่การจำแนกลักษณะ เพื่อการแก้ไขจะเป็นการจำแนก เพื่อคัดผู้ต้องขังคดีที่ชอบใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือกิจกรรมการจัดการระงับความโกรธ กิจกรรมการระงับความรุนแรงในครอบครัว หรือกิจกรรมพัฒนาจิตใจ เช่น การอบรมวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น ในส่วนของวิธีการจำแนกนั้น ก็จะเน้นในเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด วิเคราะห์พฤติกรรมที่ผิดปกติ และการจัดทำกรณีศึกษา เพื่อทำประวัติอย่างละเอียดจากนั้น จึงจัดกลุ่มพฤติกรรมที่ผิดปกติ และการจัดทำกรณีศึกษา เพื่อประวัติอย่างละเอียดจากนั้น จึงจัดกลุ่มพฤติกรรมเพื่อแยกมาเข้ากิจกรรมการปรับ และฟื้นฟูพฤติกรรม โดยเฉพาะการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข จึงไม่จำเป็นต้องทำกับผู้ต้องขังทุกคนในเรือนจำ แต่เป็นการดำเนินการเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ต้องขังคดีความผิดทางเพศ ซึ่งต้องทำการจำแนกสถิตลงไปว่าจะนำผู้กระทำผิดทางเพศประเภทใดมาเข้ากิจกรรมการแก้ไข หรือผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดรายย่อยก็ต้องมาจำแนกว่าเป็นกลุ่มมืออาชีพ หรือกลุ่มที่พัฒนามาจากผู้เสพ หรือกลุ่มทำผิดเพราะความจำเป็น ถูกชักจูง ซึ่งเหมาะที่จะจัดกิจกรรมการแก้ไข นอกจากนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการแก้ไขส่วนใหญ่ จะจัดทำเป็นรุ่น ๆ มีระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามแต่ความต้องการในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละรุ่น การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไขไม่ใช่การแก้ไขโดยตรง แต่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขผู้ต้องขัง โดยตอนที่สำคัญ คือ

4.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการในขั้นนี้ จะเป็นการกำหนดว่าจะจัดกิจกรรมการแก้ไข ผู้ต้องขังกลุ่มใด จำนวนเท่าไร คดีอะไร พฤติกรรมแบบไหน จากนั้นจึงคัดเลือกผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์มารับการคัดเลือกแบบเข้มต่อไป

4.2 การจัดทำกรณีศึกษา เป็นรายบุคคล เป็นการศึกษาในรายละเอียดถึงพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์ เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู และพิจารณาความบกพร่องในพฤติกรรมที่จะต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟู

4.3 วิเคราะห์จัดประเภทแยกประเภท เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์เพื่อแยกประเภทว่าควรเข้ารับการแก้ไขตามกิจกรรมใดส่งให้ทีมงานการแก้ไขไปดำเนินการตามกิจกรรมการแก้ไขต่อไป เรื่องนี้เป็นการประสานกับทีมงานที่จัดทำกิจกรรมการแก้ไขเพื่อที่จะเข้าไปจัดกิจกรรมให้กับผู้ต้องขังตามที่ได้จัดเตรียมไว้ หัวใจสำคัญของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขนั้นอยู่ที่การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมายว่า กระทำผิดเพราะเหตุใด มีพฤติกรรมแห่งคดีอย่างไร มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อที่นำไปสู่การจัดแบบพฤติกรรมว่าควรจัดอยู่ประเภทใดการจำแนก ดังกล่าว จึงไม่ใช่เป็นการจำแนกตามประเภทคดี หรือตามอายุ กำหนดโทษ เพศ ซึ่งเป็นการจำแนกขั้นพื้นฐาน แต่เป็นการจำแนกลึกลงไปถึงพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละคนแล้วจัดกลุ่ม เพื่อเลือกกลุ่มที่เราสนใจนำไปเข้าสู่กิจกรรมการแก้ไข ต่อไป (ศิรินา สมนึก, 2547, น. 31 - 39)

สรุปได้ว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขเป็นการดำเนินการขั้นสูง โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 3 ประการ คือ 1) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 2) การจัดทำกรณีศึกษา เป็นรายบุคคล และ 3) วิเคราะห์จัดประเภท เพื่อคัดแยกแบบลงลึกไปถึงพฤติกรรมผู้ต้องขังให้สามารถเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูตามกิจกรรมที่เหมาะสมต่อไป

2.1.4 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสารเสพติดให้โทษ

ความหมายของยาเสพติดให้โทษ

1. ความหมาย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติว่า ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพ หรือสูบเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่ง ก็จะติดก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกาย และจิตใจเสื่อมโทรม ได้แก่ ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา เป็นต้น

2. ความหมาย ตามนิยามของสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปราม ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมีใดก็ตามที่เมื่อบุคคลเสพ หรือรับเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีด สูบ กิน ดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก่อให้เกิดเป็นพิษเรื้อรัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้น แก่บุคคลผู้เสพ และสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออก ซึ่งลักษณะต่าง ๆ กัน คือ มีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้น ๆ ต่อเนื่องไปมีความต้องการเพิ่ม ปริมาณยามากขึ้น และ มีภาวะเป็นการติดยา และอยากยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. ความหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยา เมื่อขาดยามีความต้องการเสพ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา สุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมทั้งนี้ ให้รวมถึงพืช หรือส่วนของพืช ที่เป็นยาเสพติดหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติด หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติด และสารเคมีที่ใช้ใน การผลิตยาเสพติด ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่ให้หมายความรวมถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับที่มีส่วนผสมของยาเสพติด ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา (สำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2547, น. 234)

ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า สาร หรือวัตถุใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายระยะหนึ่งแล้ว จะส่งผลให้ร่างกาย และจิตใจมีความต้องการสาร หรือวัตถุนั้นซ้ำ ๆ และเป็นพิษต่อร่างกายลักษณะ ของสารเสพติด โดยธรรมชาติของสารเสพติดทุกชนิดจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ฤทธิ์ทำให้เสพติด หรือออกฤทธิ์ กระตุ้นให้คนอยากกลับมาเสพอีก Brain Reward System ซึ่งเป็น (Reinforcing Effect)	}	สารเสพติดส่งผลต่อ
สมอที่เรียกว่า
ส่วนที่ควบคุมความพอใจ
2. ออกฤทธิ์ให้เกิดความอยากใช้ สารเสพติด (Craving)	}	ความอยากความต้องการใช้

สารเสพติดทุกประเภท จะเริ่มต้นจากการทดลองใช้ใช้ชั่วคราว จนถึงเสพเป็นประจำ (Binge) ปริมาณการใช้แต่ละครั้ง และความถี่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เสพของแต่ละบุคคล

เนื่องจาก โดยสภาพของสารเสพติดเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะ โดยวิธีการใดก็ตามจะเกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจทำให้ผู้เสพเกิดสภาวะดื้อยา (Tolerance) กล่าวคือ จะมีการเพิ่มปริมาณยามากขึ้น เพื่อให้เกิดสภาวะการเมายา (Hang) ผลของการดื้อยาต่อสารเสพติดแต่ละชนิดจะส่งผลให้เกิดอาการขาดยา (Withdrawal) ซึ่งแตกต่างกัน บางยามีอาการขาดยาวนาน หลายเดือน หรือหลายปี แต่บางยามีอาการขาดยาเพียง 2 - 3 วัน หรืออาจจะไม่เกิดขึ้นเลย ซึ่งผลของการขาดยาอาจทำให้ผู้เสพได้รับผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ ผู้อื่น ตลอดจนสังคมอีกด้วย

คุณสมบัติเฉพาะของสารที่ถูกจัดว่าเป็นสารเสพติด ประกอบด้วย

1. ออกฤทธิ์ที่สมอง ทำให้เกิดความพึงพอใจเคลิบเคลิ้ม โดยจะมีฤทธิ์กดประสาท เช่น เฮโรอีน, ฝิ่น, มอร์ฟีน, ยาระงับประสาท และยานอนหลับ
2. มีภาวะดื้อยา หรือสารนั้น (Tolerance) คือ มีความต้องการที่จะเสพเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ หากเสพบ่อย ๆ จึงจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทในระดับเดิมที่ต้องการ
3. เมื่อหยุดเสพ หรือเสพ ในปริมาณที่ไม่เพียงพอจะเกิดภาวะขาดยา อายากยา เสียนยา หิวยา (Withdrawal Symptoms) ซึ่งส่งผลกระทบต่อร่างกายหลายอย่างที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภท (สำนักงานสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2547, น. 239)

1. ประเภทของยาเสพติด

ปัจจุบันเสพติด มีมากมายหลายร้อยประเภท ซึ่งสามารถแบ่ง ได้ดังนี้

- 1.1 แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง
 - 1.1.1 ประเภทกดประสาท ได้แก่ ฝิ่น, มอร์ฟีน, เฮโรอีน, ยากล่อม, ประสาท, สารระเหย และยานอนหลับ
 - 1.1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน, กระท่อม, โคคาอิน, ยาอี และเฮ็คตาซี
 - 1.1.3 ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี, ดีเอ็มที, เห็ดขี้ควาย และยาเค
 - 1.1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน (อาจกด กระตุ้น หรือหลอนประสาทร่วมกัน) ได้แก่ กัญชา
- 1.2 แบ่งตามแหล่งที่มา
 - 1.2.1 จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น, มอร์ฟีน, กระท่อม และกัญชา ฯลฯ

1.2.2 จากการสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน, แอมเฟตามีน, ยาอี และเอ็คตาซี ฯลฯ

1.3 แบ่งตามกฎหมาย

1.3.1 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เช่น แอมเฟตามีน, เฮโรอีน, LSD และยาอี ฯลฯ

1.3.2 พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตใจและประสาท พ.ศ. 2518 เช่น อีเฟดรีน และแกล็กเกอร์

2. ผลกระทบจากภาวะการเสพติด

ผลกระทบทางร่างกายของผู้ที่เสพยาเสพติด สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านร่างกาย คือ ร่างกายสุขภาพทรุดโทรม เสี่ยงต่อโรคติดต่อ และโรคทางเพศสัมพันธ์

2.2 ด้านจิตใจ คือ อารมณ์เปลี่ยนแปลงความคิดเปลี่ยนถ้าใช้เป็นเวลานาน จะเกิดความอยาก (Craving)

2.3 ด้านอาชีพ คือ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสมรรถภาพ และประสิทธิภาพการทำงาน

2.4 ด้านสังคม คือ ก่อให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และนำมาสู่ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2547, น. 277)

3. บทลงโทษเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

3.1 ผู้จำหน่าย หรือมีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง น้ำหนักไม่เกิน 100 กรัม จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 - 500,000 บาท

3.2 มีเฮโรอีน ไว้ในครอบครองเกิน 100 กรัม ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

3.3 มีเฮโรอีน ไว้ในครอบครอง โทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 - 100,000 บาท

3.4 ผู้เสพยาเฮโรอีน มีโทษจำคุก ตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท

3.5 มีกัญชา ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โทษจำคุก ตั้งแต่ 2 - 15 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 - 150,000 บาท

3.6 ผู้ใดเสพกัญชา จำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 10,000 บาท

3.7 มีกัญชา ไว้ในครอบครอง โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 50,000 บาท

3.8 ผลิต (ปลูก) กัญชา จำคุกอย่างต่ำ 2 ปี และปรับอย่างต่ำ 20,000 - 150,000 บาท (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือประชาชน, 2552)

สรุป บุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในฐานใดฐานหนึ่ง และไม่สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยแบ่งโทษทางอาญาออกเป็น 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก ปรับ กักขัง และริบทรัพย์สิน

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ มี 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ทฤษฎีการลงโทษ และทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมและการเกิดวัฒนธรรมของเรือนจำ ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีแรงจูงใจ

แนวความคิดของแรงจูงใจมีได้หลายแง่หลายมุม (Novabiz, 2012) ดังนั้น จึงมีทฤษฎีต่าง ๆ ที่พยายามอธิบาย พอจะแบ่งออก ได้ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับสมดุลภาพ และแรงขับ (Homeostasis and Drive Theory) พื้นฐานเกี่ยวกับมโนภาพของแรงขับ คือ หลักการของสมดุลภาพ (Homeostasis) ซึ่งหมายถึงความโน้มเอียงของร่างกาย ที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมภายในคงที่อยู่เสมอ ตัวอย่าง คนที่มีสุขภาพดีย่อมสามารถทำให้อุณหภูมิในร่างกายคงที่อยู่ได้ในระดับปกติ ไม่ว่าจะอยู่ในอากาศร้อน หรือหนาว ความหิว และความกระหาย แสดงให้เห็นถึงกลไกเกี่ยวกับสมดุลภาพ เช่นกัน เพราะว่าแรงขับดังกล่าว จะไปกระตุ้นพฤติกรรม เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลของส่วนประกอบ หรือสารบางอย่างในเลือด ดังนั้น เมื่อเรามองในทัศนะของสมดุลภาพความต้องการเป็นความไม่สมดุลทางสรีรวิทยาอย่างหนึ่งอย่างใด หรือเป็นการเบี่ยงเบนจากภาวะที่เหมาะสม และการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกิดขึ้นมา ก็คือ แรงขับ เมื่อความไม่สมดุลทางสรีรวิทยาคืบสู่ภาวะปกติ แรงขับจะลดลงและการกระทำที่ถูกกระตุ้นด้วยแรงจูงใจก็จะหยุดลงด้วย นักจิตวิทยา เชื่อว่าหลักการของสมดุล

ภาพมิได้เป็นเรื่องของสรีรวิทยาเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับจิตใจด้วย กล่าวคือ ความไม่สมดุลทางสรีรวิทยา หรือทางจิตใจ (Physiological or Psychological Imbalance) มีส่วนจูงใจพฤติกรรมเพื่อทำให้ภาวะสมดุลกลับคืนมา เช่นเดิม

2. ทฤษฎีของความต้องการ และแรงขับ (Theory of Needs Drives) เมื่อทฤษฎีของสัญชาตญาณ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนั้น ได้รับความนิยมนลดลงได้มีผู้เสนอแนวความคิดของแรงขับขึ้นมาแทน แรงขับ (Drive) เป็นสภาพที่ถูกยั่วยุอันเกิดจากความต้องการ (Need) ทางร่างกายหรือเนื้อเยื่อบางอย่าง เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ ออกซิเจน หรือการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด สภาพที่ถูกยั่วยุ เช่นนี้ จะจูงใจอินทรีย์ให้เริ่มต้นแสดงพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น เช่น การขาดอาหารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีบางอย่างในเลือด แสดงให้เห็นถึงความต้องการสำหรับอาหาร ซึ่งต่อมามีผลทำให้เกิดแรงขับอันเป็นสภาพของความยั่วยุหรือความตึงเครียด อินทรีย์ จะพยายามแสวงหาอาหาร เพื่อลดแรงขับนี้ และเป็นการตอบสนองความต้องการไปในตัวด้วย บางครั้งความต้องการ และแรงขับอาจถูกใช้แทนกันได้ แต่ความต้องการมักจะ หมายถึง สภาพสรีรวิทยาของการที่เนื้อเยื่อขาดสิ่งที่จำเป็นบางอย่างส่วนแรงขับ หมายถึง ผลที่เกิดตามมาทางสรีรวิทยาของความต้องการ ความต้องการและแรงขับเคียงคู่กันแต่ไม่เหมือนกัน

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุกระตุ้นใจ (Incentive Theory)

ในระยะต่อมา คือ ราว ค.ศ. 1950 นักจิตวิทยา หลายคนเริ่มไม่พอใจทฤษฎีเกี่ยวกับการลดลงของแรงขับ (Drive - Reduction Theory) ในการอธิบายการจูงใจของพฤติกรรมทุกอย่าง จะเห็นได้ชัดเจนว่าสิ่งเร้าจากภายนอกเป็นตัวกระตุ้นของพฤติกรรมได้ อินทรีย์ไม่เพียงแต่ถูกผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ โดยแรงขับภายในเท่านั้น เหตุกระตุ้นใจ หรือเครื่องชวนใจ (Incentives) บางอย่าง ก็มีความสำคัญในการยั่วยุพฤติกรรม เราอาจมองการจูงใจได้ในฐานะเป็นการกระทำระหว่างกัน (Interaction) ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อมกับสภาพทางสรีรวิทยาของอินทรีย์อย่างหนึ่ง โดยเฉพาะคนที่ไม่รู้สึกริวอาจถูกกระตุ้นให้เกิดความหิวได้เมื่อเห็นอาหารที่อร่อยในร้านอาหาร ในกรณีนี้เครื่องชวนใจ คือ อาหารที่อร่อยสามารถกระตุ้นความหิว รวมทั้งทำให้ความรู้สึก เช่นนี้ ลดลง สุนัขที่กินอาหารจนอิ่มอาจกินอีก เมื่อเห็นสุนัขอีกตัวกำลังกินอยู่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเรื่องของแรงขับภายใน แต่เป็นเหตุการณ์ภายนอก พนักงานพอได้ยินเสียงกริ่งโทรศัพท์ก็รีบยกหูขึ้นพูด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่มีการจูงใจ อาจเกิดขึ้นภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้า หรือเหตุกระตุ้นใจมากกว่าที่จะเกิดจากแรงขับ

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับสัญชาตญาณ (Instinct Theory)

สัญชาตญาณ คือ แรงทางชีวภาพที่มีมาแต่กำเนิด และเป็นตัวผลักดัน

ให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา พฤติกรรมของสัตว์ส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นเรื่องของสัญชาตญาณเพราะสัตว์ไม่มีวิญญาณ สติปัญญา หรือเหตุผล เช่น มนุษย์ William McDougall กล่าวว่า ความคิด และพฤติกรรมทั้งหมดของคนเราเป็นผลของสัญชาตญาณในหนังสือ (Social Psychology) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1908 ได้จำแนกสัญชาตญาณต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- ก. การหลีกหนี (Flight)
- ข. การขับไล่ (Repulsion)
- ค. ความอยากรู้ (Curiosity)
- ง. ความอยากต่อสู้ (Pugnacity)
- จ. การตำหนิตนเอง (Self - Abasement)
- ฉ. การเสนอตนเอง (Self - Assertion)
- ช. การสืบพืชพันธุ์ (Reproduction)
- ซ. การรวมกลุ่ม (Gregariousness)
- ฌ. การแสวงหา (Acquisition)
- ญ. การก่อสร้าง (Construction)

จะเห็นว่าทฤษฎีเกี่ยวกับสัญชาตญาณ ไม่ค่อยจะสมเหตุสมผลนักในทัศนะของนักจิตวิทยาหลายท่าน

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตไร้สำนึก (Theory of Unconscious Motivation)

Freud มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยพลังพื้นฐานสองอย่าง คือ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (Life Instincts) ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมทางเพศ และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instincts) ซึ่งผลักดันให้เกิดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว สัญชาตญาณทั้งสองอย่างนี้ เป็นแรงจูงใจที่ทรงพลังอย่างยิ่ง และอยู่ภายในจิตไร้สำนึก บ่อยครั้งคนเรามักจะไม่ว่าอะไร คือ แรงจูงใจ หรือเป้าประสงค์ที่แท้จริงเขาอาจให้เหตุผลที่ดีบางอย่างสำหรับพฤติกรรมของเขา แต่เหตุผลเหล่านี้มักไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงอยู่เสมอ

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้ (Cognitive Theory)

การรู้ (Cognition) มาจากภาษาลาตินแปลว่าการรู้จัก (Knowing) ทฤษฎีนี้เน้นเกี่ยวกับความเข้าใจ หรือการคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยการกำหนดรู้ (Perception) มาก่อนออกรวมทั้งการคิดค้น และการตัดสินใจ เช่น ในกรณีที่ต้องมีการเลือกสิ่งของที่มีคุณค่าใกล้เคียงกัน การกระตุ้นที่ดี หรือพฤติกรรมที่กำลังดำเนินไปสู่เป้าประสงค์ (Goal - Seeking

Behavior) ก็คือเกิดจากความรู้ที่เคยพบมาเป็นตัวกำหนด นอกจากนั้นยังต้องอาศัยเหตุการณ์ในอดีต สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual Theory)

เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนา ได้อธิบายความหมายของคำว่า จิตวิญญาณไว้ ดังนี้ จิตวิญญาณ หมายถึง ภาวะจิต (The Life Continuum) ในพุทธศาสนา หรือจิตไร้สำนึก (The Unconscious) ในจิตวิเคราะห์ จิตวิญญาณ ซึ่งเป็นส่วนลึกภายในจิตใจของมนุษย์มีแรงจูงใจที่ทรงพลังอย่างหนึ่ง คือ กรรม กรรมเป็นการกระทำของเราไม่ว่าจะเป็นทางใจ ทางวาจา หรือทางกาย ถ้ากระทำความดีก็จะส่งผลไปในทางที่ดี ถ้ากระทำความชั่วก็จะส่งผลไปในทางที่ไม่ดี ทำกรรมเช่นใด ย่อมได้ผล เช่นนั้น สมดังคำกล่าวที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว พลังกรรม และผลของกรรม ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนเรา และถูกเก็บสะสมไว้ในจิตไร้สำนึก ความสุขจะเกิดขึ้นได้เพราะเป็นผลของการทำความดี

สรุป ทฤษฎีแรงจูงใจมีนักคิด และนักทฤษฎีได้อธิบายการจูงใจว่า คือ สิ่งเร้าจากภายนอก หรือภายในตัวบุคคลที่เป็นตัวกระตุ้นและผลักดันพฤติกรรมให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ

2.2.2 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเกิดจากการเรียนรู้ เจ้าของทฤษฎีคือ (Edwin H. Sutherland) ได้นำเสนอครั้งแรกในปี ค.ศ. 1939 โดยชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมมีพื้นฐาน จากความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการคบหาสมาคมที่แตกต่างตามค่านิยมทางสังคม และแบบแผนของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น อาชญากรรมจึงเป็นผลของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากรรม (Criminal Pattern) ซึ่งหากมีการคบหาสมาคมดีหรือสม่ำเสมอมากก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้น

หลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้
2. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้ โดยการติดต่อกับบุคคลอื่น ด้วยกระบวนการสื่อสาร
3. พฤติกรรมอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มที่ใกล้ชิดกัน
4. พฤติกรรมอาชญากรรม ที่เกิดขึ้นรวมเทคนิคในการประกอบอาชญากรรม ที่บางครั้งก็สลับซับซ้อน บางครั้งก็ง่าย และทิศทางเฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจเหตุผล และทัศนคติ

5. ทิศทางที่เฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจกับแรงขับได้รับการเรียนรู้จากการที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย
6. บุคคลจะกระทำผิด เมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย
7. การคบหาสมาคมที่แตกต่าง อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ ช่วงเวลา การให้ความสำคัญ หรือความเข้มข้น
8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร โดยการคบหาสมาคมกับรูปแบบของอาชญากรรม และต่อต้านอาชญากรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานที่เหมือนกับการเรียนรู้ทั่วไป
9. แม้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะอธิบายถึงความต้องการ และค่านิยมทั่วไป แต่อันที่จริงแล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบาย เพราะพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พฤติกรรมอาชญากรรม ก็มีความต้องการ และค่านิยมเหมือนกัน

สรุป จากหลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีนี้ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ของบุคคลว่ามีส่วนในการกระทำผิด ดังจะเห็นได้จากข้อ 6 ที่บอกว่าบุคคลจะกระทำผิด เมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นการแสดงออกของความต้องการ หรือค่านิยมทั่วไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการ และค่านิยมอย่างเดียวกัน

2.2.3 ทฤษฎีการลงโทษ (Theories of Punishment)

ทฤษฎีการลงโทษมีวิวัฒนาการมาจากวัฒนธรรม สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ มีลักษณะคล้ายกับที่มาแห่งปรัชญาการลงโทษ กล่าวคือ การลงโทษไม่ว่าจะเป็นทิศทางใดย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับสถานะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ และค่านิยมในสมัย นั้น ๆ จะเห็นได้ว่าวิธีการลงโทษที่ถือปฏิบัติอย่างรุนแรงในอีกสังคมหนึ่ง อาจไม่เป็นที่ยอมรับในอีกสังคมหนึ่ง เป็นต้น Sutherland and Cressey ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงประวัติความเป็นมาของการลงโทษ สรุปได้ดังนี้ Sutherland and Cressey (1996, p. 4 ; อ้างถึงใน มนตร์ รัศมีศรี, 2553, น. 19)

1. ทฤษฎีว่าด้วยหลักความผูกพันทางวัฒนธรรม (Cultural Consistency Theory)

กล่าวคือ การลงโทษต่อผู้กระทำผิดจะมีลักษณะอย่างใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสำคัญ เช่น การลงโทษในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เชื่อว่าการก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทางร่างกายถือเป็นภาวะปกติ หรือธรรมชาติอย่างหนึ่ง

ของมนุษย์ จึงนิยมวิธีการลงโทษต่อร่างกาย โดยเน้นหนักไปทางการทรมานและก่อความสูญเสียทางร่างกายของผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง อาทิ การแฉับเนื้อ การเขี่ยนตี และการประหารชีวิตด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายต่าง ๆ แต่ในปัจจุบัน กลับเห็นว่าวิธีการลงโทษดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมแล้ว ยังเป็นมาตรการลงโทษที่เป็นปฏิบัติต่อกฎมนุษยชน และแนวปรัชญาของการลงโทษในระบบก้าวหน้าอีกด้วย

2. ทฤษฎีว่าด้วยการผลักภาระความผิดแก่ผู้อื่น (The Scapegoat Theory)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ได้พัฒนาจากทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ ของ Sigmund Freud ที่มีสมมติฐานว่า มนุษย์มีพฤติกรรมก้าวร้าว และเห็นแก่ตัวเป็นปกตินิสัย การประกอบอาชญากรรม โดยแท้จริงแล้วถือเป็นพฤติกรรมเนื่องมาจากสัญชาตญาณก้าวร้าวดั้งเดิมประจำตัวบุคคลนั่นเอง

3. ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Social Structure Theories)

การลงโทษ เป็นการใช้กฎหมายควบคุมสังคม ที่มีความผูกพันกับโครงสร้างทางสังคมส่วนรวม หรือระบบอื่น ๆ ในฐานะที่กระบวนการยุติธรรมเป็นระบบย่อย ส่วนหนึ่งของสังคม นักอาชญาวิทยา จึงได้พยายามอธิบายถึงกระบวนการลงโทษผู้กระทำผิดที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับปัจจัยสังคมต่าง ๆ

1. รูปแบบการลงโทษ

รูปแบบการลงโทษผู้กระทำความผิดจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับนโยบายอาญาของรัฐบาล เหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะการปกครองและสังคมเป็นสำคัญ เช่น ในสมัยโบราณจะยึดหลักแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิดแต่การลงโทษผู้กระทำผิดในปัจจุบัน จะเน้นด้านการแก้ไขพฤติกรรม (Correction) มากกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังมีให้มีการทรมาน หรือทรมานแก่ผู้กระทำผิด สรุปรูปแบบการลงโทษสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ Sutherland and Cressey (1996, p. 4 ; อ้างถึงใน มนตร์ รักษ์ศรี, 2553, น. 19)

1.1 การลงโทษ แก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำผิด (Corporal Punishment)

การลงโทษแบบทรมานต่อเนื้อตัวร่างกายต่อผู้กระทำผิด ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดว่าด้วยกฎแห่งการแก้แค้น (Lex Talionis) ในประมวลกฎหมายแฮมมูราบี (The Code of Hammurabi) ของ (Babylonia) เมื่อประมาณ 1750 ปี ก่อนคริสตกาล และใช้อ้างแพร่หลายในยุโรปสมัยกลาง และยุคแรกเริ่มสมัยใหม่ รวมทั้งประเทศตะวันออกกลาง

และเอเชียบางประเทศ วิธีการลงโทษมุ่งตอบแทนแก้แค้นทารุณทางร่างกายแก่ผู้กระทำผิด มีลักษณะ ดังนี้

1.1.1 การเขี่ยน (Flogging or Whipping) เป็นแบบอย่าง การลงโทษผู้กระทำผิดที่นิยมปฏิบัติอย่างแพร่หลายต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งอุปกรณ์และ วิธีการเขี่ยนก็มีลักษณะแตกต่างกันไปของแต่ละประเทศ เช่น ในประเทศแถบภาคพื้นตะวันตก นิยมใช้เชือกหนังเขี่ยนหลัง ส่วนในประเทศตะวันออกกลางนิยมใช้หวาย ไม้เรียว หรือตะพดเขี่ยน นอกจากนี้ ยังได้มีการดัดแปลงอุปกรณ์การเขี่ยน เพื่อก่อให้เกิดความเจ็บปวด และเป็นการทรมานให้มากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เชือกหนังขมวดเป็น ปม ๆ ที่มีชื่อเรียกว่า “แมว 9 หาง” (Cat - O’ - Nine Tails) สำหรับเขี่ยนตี ผู้กระทำผิด ดังที่ ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศอังกฤษหรือการใช้ “เส้รัสเซีย” (The Russian Knout) ที่ทำด้วยเชือก หนังผูกมัดเป็นเกลียวหลายแฉกที่ปลายมีลวดตะขอเบ็ดติดไว้ทุกแฉก จัดทำขึ้นสำหรับเขี่ยนตี นักโทษ โดยเฉพาะทุกครั้งที่มีการ โขยเส้รัสเซียขอเบ็ดที่ติดกับปลายเส้รัสเซียกระชากเนื้อหนัง และ เลือดของผู้ถูกเขี่ยนตีไหลติดออกมาเป็นผลให้ผู้ถูกเขี่ยนตีโดยเส้รัสเซียนี้ไม่อาจทนต่อการทรมาน เจ็บปวดจนถึงแก่ความตาย

1.1.2 การตัดอวัยวะของผู้กระทำผิด (Mutilation) วิธีการลงโทษนี้ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกมุ่งตอบแทนแก้แค้น แก่ผู้กระทำผิดอย่าง สาสม ร้ายแรง ใกล้เคียงกับความเสียหายของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เช่น กรณีผู้กระทำผิดฐาน ทำร้ายร่างกายตัดแขนของผู้อื่น ก็จะต้องถูกลงโทษโดยการตัดแขนเช่นเดียวกัน หากเป็นผู้กระทำผิด ฐานจารชนก็จะถูกลงโทษควักดวงตา ส่วนผู้กระทำผิดทางเพศฐานข่มขืนกระทำชำเราหญิงจะ ถูกลงโทษโดยการตอน เพื่อมิให้มีโอกาสไปกระทำผิดในลักษณะเดียวกันอีกต่อไป หรือ ในกรณีหญิงที่ชอบคบชู้สำส่อนประพฤติดิผิดประเวณี ก็จะถูกลงโทษในลักษณะทำให้อวัยวะ ส่วนสำคัญเสื่อมสลายเสียโฉมให้เป็นที่น่ารังเกียจของผู้พบเห็น เป็นต้น

การลงโทษตัดอวัยวะของผู้กระทำผิด นิยม ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และในสังคมโบราณรวมตลอดถึงประเทศ แถบยุโรปจน ค.ศ. ที่ 18 จึงได้เลิกไป ปัจจุบันวิธีการลงโทษ ดังกล่าวยังคงมีใช้กันอยู่ในประเทศ แถบตะวันออกกลางและ เอเชีย เช่น การลงโทษตัดแขนผู้กระทำผิดในประเทศปากีสถานใช้วิ การผ่าตัดแบบดมยาสลบ (Anesthetic Amputation) ตามหลักศัลยกรรมแผนใหม่ทดแทนการใช้ มีดสับแขนตามแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ก่อน เป็นต้น

1.1.3 การลงตราประทับ หรือประจาน (Branding) การลงโทษผู้กระทำผิดวิธีนี้ วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการประจานผู้กระทำความผิดให้เกิดความอับอายลดศักดิ์ศรีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เป็นวิธีการลงโทษที่ปฏิบัติในสังคมจีนโบราณชาวโรมันหรือในประเทศสหรัฐอเมริกา สมัยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ก็ได้ใช้วิธีการลงโทษแบบประจานผู้กระทำความผิด เช่น พระราชบัญญัติอาญา ค.ศ. 1698 ของอังกฤษ (An English Statute of 1698) ได้กำหนดให้มีการลงตราประทับเครื่องหมายที่แก้มด้านซ้ายของผู้กระทำผิด หรือในประมวลกฎหมายแห่งเจอร์ซี ตะวันออก ได้กำหนดให้มีการประทับตราเป็นตัวอักษรประกาศลักษณะความผิดที่ได้กระทำลงไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ที่สังเกตเห็นได้ง่าย เช่น ในกรณีกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จะถูกลงตราประทับด้วยตัวอักษร “T” (Thief) ถ้าไปกระทำความผิดซ้ำสองอีกก็จะถูกลงตราประทับด้วยตัวอักษร “R” (Recidivist) บริเวณหน้าผาก หรือในกรณีผู้กระทำความผิด ฐานดูหมิ่น หรือเหยียดหยามศาสนา จะถูกประทับตราด้วยอักษร “B” (Blasphemy) ลงบนหน้าผากให้เห็นอย่างชัดเจน ส่วนหญิงผู้กระทำความผิดฐานนอกใจสามีใน นิวอิงแลนด์ จะถูกบังคับให้สวมใส่เครื่องหมาย สีเลือดหมูมีรูปลักษณะอักษร “A” (Adultery) แขนงติดประจำที่คอ เพื่อเป็นการประจานว่าได้กระทำความผิดฐานนอกใจสามีจริง วิธีการลงโทษดังกล่าวได้ประกาศยกเลิกแล้ว เมื่อ ค.ศ. 1829

1.1.4 การนั่งเก้าอี้ทรมาน (Ducking Stool) เป็นวิธีการทรมาน โดยการผูกมัด ผู้กระทำความผิดติดกับเก้าอี้ คล้ายกระดานหกเลื่อนขึ้นลงได้ เพื่อความสะดวกในการหย่อนเก้าอี้ ลงน้ำเป็นจังหวะ เป็นรูปแบบการลงโทษที่นิยมใช้ลงโทษแก่หญิงผู้กระทำความผิดฐานนินทาชอบคำ และระรานผู้อื่น รวมทั้งเป็นวิธีการใช้ลงโทษ แก่ผู้กระทำความผิดฐานผลิตสุรา หรือผลิตขนมปังต่ำกว่าคุณภาพ การนั่งเก้าอี้ทรมานจะเลือกกระทำในช่วงที่มีผู้คนสัญจรโดยฝูงชนนั้น จะพากันห้อมล้อมมองดูการนั่งเก้าอี้ทรมานอย่างสนุกสนาน เช่น สามีภรรยาที่ขอบทะเลาะตบตีกัน บ่อย ๆ ซึ่งถือว่า ประพฤติผิดศีลธรรม จะถูกผูกมัดบนเก้าอี้ในลักษณะหันหลังชนกันแล้วหย่อนลงน้ำพร้อม ๆ กันการชักออกเก้าอี้ลงน้ำจะกระทำเป็นระยะ ๆ จนกว่าผู้กระทำความผิดจะร้องขอความกรุณา หรือสำนึกผิดหรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตกลงจ่ายเป็นค่าปรับแทนการชักออกตามอัตราที่กำหนดไว้ เป็นต้น

1.1.5 การใส่ขื่อคา (Stock and Pillory) เป็นวิธีการลงโทษทรมานทางร่างกาย และประจานที่กระทบกระเทือนจิตใจของผู้กระทำความผิดอย่างมาก นิยมปฏิบัติในจีนโบราณ และในสมัยยุคต้นของวิวัฒนาการยุคใหม่ ขื่อคาส่วนใหญ่ทำด้วยแผ่นไม้เจาะรูสำหรับสอดมือ และเท้าของผู้ทำผิดในลักษณะนั่งเหยียดแขนขาไปข้างหน้า ผู้กระทำความผิดจะถูก

ครึ่งนั่งอยู่พื้นหันหน้า เข้าหาข้อ ข้อมือ และข้อเท้าทั้งสองข้าง ถูกสอดเข้าไปในช่องกลมที่เจาะไว้เป็นการเฉพาะ มีสลักยึดไม้แผ่นบนให้ติดกับไม้กระดานแผ่นล่างที่ติดตายตัวอยู่กับเสา นิยมให้สำหรับลงโทษผู้กระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในทวีปยุโรป ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ดังเช่น พระราชบัญญัติคนงาน ฉบับที่ 2 ค.ศ. 1315 (The Second Statute of Laborers of 1315) ของ ชาวแองโกลแซกซอน มีบทบัญญัติให้ลงโทษผู้ทำผิดที่ไม่หลาบจำโดยการใช้อุปกรณ์ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้การลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้ถูกยกเลิกในประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 1837 และในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้เป็นครั้งสุดท้าย ณ รัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อปี ค.ศ. 1905 อย่างไรก็ตาม การใส่ข้อเท้าแก่ผู้กระทำผิด ยังใช้ถือปฏิบัติอยู่ในบางประเทศขณะนี้ อาทิ ประเทศปากีสถาน ได้มีการใส่ข้อเท้าแก่ผู้กระทำผิดฐานข่มขืน กระทำชำเราเด็กอายุ 7 ขวบ พร้อมกับได้นำไปขังขังต่อหน้าประชาชนเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

1.1.6 การเนรเทศ และการตัดออกไปจากหมู่คณะ (Exile and Banishment)

การลงโทษโดยการเนรเทศ หรือตัดผู้กระทำผิดออกไปจากหมู่คณะ เพื่อกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปให้พ้นจากสังคม เป็นวิธีการที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยโบราณมักจะใช้ลงโทษกับผู้กระทำผิดฐานละเมิดขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อห้ามทางศาสนานักโทษการเมือง ผู้กระทำผิดซ้ำ คนจรจัด และผู้ก่อความสงบสุขของสังคม เฉพาะกรณีผู้กระทำผิดประเภทที่เป็นคนจรจัด (The Vagrancy Type) มักจะใช้รูปแบบการลงโทษ กำหนดเขตให้อยู่ หรือห้ามมิให้เข้าไปในเขตท้องที่ที่กำหนดไว้ รวมถึงวิธีการส่งตัวผู้กระทำผิดให้ไปอยู่ในท้องที่ห่างไกลจากสังคม รูปแบบการลงโทษในลักษณะจำกัดเขต หรือการเนรเทศดังกล่าว ยังคงใช้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เช่น การจำกัดเขตแก่ผู้กระทำผิดที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ (Probation) หรือการลงโทษเนรเทศคนต่างด้าว ที่กระทำผิดในคดีอาญาบางประเภท เป็นต้น

1.2 การลงโทษโดยการเนรเทศ นิยมใช้กันมากในยุคกลางจนถึงสมัยพระนางเจ้า อลิซาเบธ ที่ 1 แห่งอังกฤษ ได้แก่ การส่งผู้กระทำผิดที่ถูกตัดสินประหารชีวิต หรือกระทำผิดร้ายแรงในลักษณะอื่น ๆ ไปเป็นทาส ใช้งานหนักในหน้าที่พลกรรเชียง (Galleys) สำหรับเรือเดินทะเลประจำมหาสมุทร เป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดที่ทารุณโหดร้าย กล่าวคือสภาพของนักโทษผู้ทำหน้าที่พลกรรเชียง นอกจากจะมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากทาสที่ต้องถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนักแล้ว ในระหว่างทำหน้าที่พลกรรเชียงยังต้องถูกล่ามโซ่ตรวนติดไว้กับที่นั่งในเรือ ไม่มีโอกาสที่จะเปลี่ยนอิริยาบถ หรือเคลื่อนไหวก้าวไปมาได้ การกรรเชียงเรือต้อง

กรรเชียง ไปตามจังหวะที่ผู้ควบคุมบอกสัญญาณบังคับ หากชัดเจนหรือแม้แต่เป็นผู้เจ็บป่วย ก็จะถูกเขี่ยขึ้นติ นอกจากนี้นักโทษยังมีปลอกเหล็กร้อยรัดที่คอ เพื่อป้องกันการต่อสู้ชัดเจนหรือหลบหนี ไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ป้องกันอากาศหนาว ต้องตามแดดตากฝนอยู่ตลอดเวลา โดยไม่มีการพักผ่อน

2.2.4 ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theory) และการเกิดวัฒนธรรมของเรือนจำ

แม้ว่า การกำหนดกฎระเบียบและกติกาดำรงอยู่ในสังคมเรือนจำ ให้แก่ผู้กระทำผิด หรือผู้ต้องขังจะเป็นไปตามกฎหมาย และถูกบังคับใช้อย่างเคร่งครัดในแต่ละเรือนจำ แต่มีอาจปฏิเสธได้ว่า ค่านิยม วัฒนธรรม อันเกิดจากการดำเนินชีวิตร่วมกันภายในเรือนจำย่อมส่งผลให้เกิดการสร้างและหล่อหลอมทัศนคติ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เกิดขึ้นไปในแต่ละรูปแบบ กล่าวคือ ในสังคมเรือนจำย่อมเกิดการขัดเกลาทางสังคมซึ่งเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการสร้างพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสมาชิกในสังคมเรือนจำ เช่นเดียวกับสังคมทั่วไป โดยพบว่า การขัดเกลาทางสังคมนี้ นับได้ว่าเป็นกลไกที่ดีในการรักษาระบบสังคมให้อยู่ในดุลยภาพ โดย(Olsen E., 1996, น. 35) มองว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการรวม (Total Process) ซึ่งเป็นแหล่งปัจเจกบุคคลที่ได้อาศัยในการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นแหล่งที่สมาชิกได้ฝึกฝน และเรียนรู้ในการเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งรวมไปถึงการเรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ อาชีพและเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยแนวการศึกษาเกี่ยวกับการเกิดวัฒนธรรมของเรือนจำ และการจัดระเบียบทางสังคมในเรือนจำ มีแนวคิดที่น่าสนใจ 2 แบบ คือ

1. ทฤษฎีการปรับตัวต่อความกดดัน (Deprivation Model / Function Model)

เป็นทฤษฎีที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางจากนักสังคมวิทยาหลายท่าน ซึ่งแนวคิดของแต่ละท่านมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน อาทิผลงานของ McCorkle และ Korn ในปี 1954 ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรม และการจัดระเบียบทางสังคมของผู้ต้องขัง ว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ของผู้ต้องขังในการปฏิเสธ หรือตอบสนองต่อประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับ ในขณะที่พวกเขาเข้ามาสู่ระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สิ่งสำคัญ คือ ความพยายามของผู้ต้องขังในการที่จะรับมือกับการปฏิเสธสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดภายในสังคมของผู้ต้องขัง มีผลกระทบทางด้านจิตใจ ที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากการปฏิเสธสังคมไปสู่การปฏิเสธตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นการปรับตัวตามหน้าที่ของผู้ต้องขังต่อบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างถาวรในโครงสร้าง และประสบการณ์ของการคุมขัง

2. ทฤษฎีการนำเข้าทางวัฒนธรรม (Importation Model) เป็นแนวคิดที่ถือว่าแบบแผนของผู้ต้องขังในเรือนจำ มิได้เกิดจากการปรับตัว เพื่อตอบสนองต่อความกดดันของสภาพในเรือนจำ แต่การที่ผู้ต้องขังยึดแบบแผนพฤติกรรมแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตประสบการณ์ หรือแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในสังคมภายนอกที่นำเข้าจากเรือนจำ โดย Irwin and Cressey (1962, pp. 142 - 145 ; อ้างถึงใน พรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546, น. 30) ซึ่งเป็นเจ้าของแนวคิดนี้ ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมย่อยที่อยู่ในเรือนจำนั้น บางส่วนถูกนำมาจากภายนอก โดยพวกเขาได้เสนอแนวคิดที่ว่า จำเป็นต้องแยก “วัฒนธรรมเรือนจำ” กับ “วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขัง” ออกจากกัน โดยวัฒนธรรมของเรือนจำนั้น ไม่ใช่วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังที่มักจะเป็นเรื่องของการต่อต้านสังคม โดยพวกเขาได้จำแนกวัฒนธรรมย่อยในเรือนจำเป็น 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมของ “พวกหัวขโมย” (Thief Subculture) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพวกขโมยมืออาชีพ และอาชญากรโดยอาชีพอื่น ๆ วัฒนธรรมของ “นักโทษเด็ดขาด” (Convict Subculture) เป็นรูปแบบของการแก่งแย่งแข่งขันกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากความกดดันจากถูกกักขัง และวัฒนธรรมของ “ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย” (Legitimate Subculture) เป็นรูปแบบวัฒนธรรมของผู้ต้องขังที่ปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบวินัย และไม่สร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ โดยการศึกษาถึงแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำ Irwin (พัฒนาพัชพัฒนากุล, 2533, น. 61 - 63) ได้เสนอรูปแบบของการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำไว้ 3 รูปแบบ คือ

2.1 ปล่อยให้เวลาให้ผ่านไปวัน ๆ พบว่าผู้ต้องขังหลายรายมีทัศนคติว่าการดำเนินชีวิตในเรือนจำ เป็นเพียงการหยุดเวลาในการประกอบอาชีพของพวกเขาในโลกภายนอก เท่านั้น

2.2 กุ๊กคือบ้าน เป็นผู้ต้องขังที่ตัดขาดจากญาติพี่น้อง หรือครอบครัว พวกนี้พยายามสร้างโลกของพวกเขาเองในเรือนจำ

2.3 เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ เป็นกลุ่มที่พยายามที่จะเอาประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในเรือนจำ เพื่อปรับปรุงจิตใจตนเองให้ดีขึ้น หรือปรับปรุงตนเอง

สรุป ทฤษฎีการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization Theory) และการเกิดวัฒนธรรมของเรือนจำ มุ่งอธิบายว่า เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำ จะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ และปรับตัวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตภายในเรือนจำได้

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่คาดว่าเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านครอบครัว

2.3.1.1 ความหมายของครอบครัว

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 220) ให้ความหมาย ของครอบครัวว่า สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วย สามีภรรยา และหมายรวมถึงลูกด้วย

สาธิต บุญยากุล (2557, น. 8) ได้อธิบายว่า ครอบครัว หมายถึง สถานะทางครอบครัว ลักษณะสัมพันธ์ภาพของครอบครัวของผู้ถูกคุมขัง

สรุปได้ว่า ครอบครัว หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วย สามีภรรยาและลูกที่มีลักษณะความสัมพันธ์กันทางครอบครัวของผู้ถูกคุมขัง

2.3.1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมก่ออาชญากรรม ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดที่จะอบรมขัดเกลา และมีอิทธิพลต่อลักษณะบุคลิกภาพของคนเรา (มุกดา ชาติบัญญัติชาชัย, 2527, น. 174 - 177) ซึ่งในการพัฒนามนุษย์นั้น สังคมมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณลักษณะค่านิยม ทักษะคิด และความเชื่อ สังคมจะหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยการที่มนุษย์จะรับและถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากสังคมมาโดยกระบวนการสังคมนีติ (Socialization Process) หน่วยแรกของสังคมที่เป็นตัวแทนสถาบันสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ทักษะคิด และคุณลักษณะต่าง ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิกของสังคมนั้น คือ ครอบครัว ฉะนั้น ครอบครัว จึงเป็นหน่วยของสังคม หรือองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างและพัฒนาประชากรของสังคมครอบครัวในความหมายทางสังคมวิทยา คือ รูปแบบของการที่บุคคล 2 คน หรือกลุ่มบุคคลสร้างแบบ (Pattern) หรือโครงสร้าง (Structure) ของการอยู่ร่วมกัน ครอบครัวในความหมาย ของนักจิตวิทยา คือ สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อค่านิยม และทักษะคิดกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอุบัติขึ้นในครอบครัว จึงมีความสำคัญต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว มีผลต่อการพัฒนาคนในทุกด้านของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกของมนุษย์มีความสำคัญต่อสมาชิกของครอบครัวในประเด็นหลัก

ดังต่อไปนี้ (กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัยสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2552, น. 19)

- 1) ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งปรากฏในทุกลักษณะของครอบครัวอย่างน้อยที่สุด เมื่อเด็กอยู่ในวัยทารก
- 2) ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ถ้าความสัมพันธ์ดีครอบครัว ก็จะมั่นคง และสร้างสรรค์สมาชิกในครอบครัวก็จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในชีวิต
- 3) ความสัมพันธ์ในหน้าที่ 4 ประการ ของครอบครัวที่มีต่อบุคคล จะปรากฏในทุกวัฒนธรรม คือ 1) ใ้บทเรียนในการต่อสู้ชีวิต บทบาททางเพศทั้งชาย และหญิง ค่านิยม ทศนคติในการประกอบอาชีพ และสุนทรียภาพแห่งชีวิต

อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาทางจริยธรรม ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็ก ซึ่งวัยเด็กเป็นรากฐานของชีวิต เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่มีอาชีพไม่สุจริต หรือเป็นอาชญากรเขาย่อมมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพเป็นอันธพาล เพราะเด็กเลียนแบบจากพ่อแม่ และบางครั้งพ่อแม่ก็ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมผิดกฎหมายสำหรับเด็กชายที่ไม่กระทำผิด พบว่า มักอยู่กับพ่อแม่ของตนและพ่อให้ความรักความอบอุ่นมากกว่า แม่เด็กก็ผูกพันกับพ่อ ถ้าพ่อแม่ไม่ประพฤติผิดเป็นตัวอย่างเด็กย่อมจะพัฒนาความประพฤติไปในทางที่สังคมยอมรับ จะเห็นว่าการได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของอุปนิสัย และเหนี่ยวนำการกระทำได้มาก การขาดความรักความอบอุ่นมักเกิดจากครอบครัวลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาด้านบุคลิกภาพ เป็นอันธพาล และกระทำผิดกฎหมายในที่สุด (กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัยสำนักวิจัย และพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2552, น. 19 - 20)

- 1) ครอบครัวยุ่งเหยิง คือ พ่อแม่ทะเลาะกัน พี่น้องชิงดีชิงเด่นกันมาก เพราะพ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน และใช้อำนาจไม่ถูกต้อง เช่น ผลการศึกษาของ กลูเอด สรุปลได้ว่า ทั้งพ่อ และแม่ของเด็ก กระทำผิดใช้วิธีการควบคุมความประพฤติของลูกชายด้วยการลงโทษทางร่างกายมากที่สุด

- 2) ครอบครัวแตกแยก คือ พ่อแม่หย่าร้าง หรือตายจากกัน แล้วมีคู่อใหม่ ซึ่งไม่ใช้ความอบอุ่น แก่เด็กแทนพ่อแม่ที่แท้จริง เด็กจึงว่าเหว่ ไม่มีตัวอย่างที่เขายอมรับ จึงขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ แม้กระทั่งครอบครัวที่พ่อแม่ห่างเหินจากลูกไปในช่วยวัยเด็กตอนต้น เช่น ไปราชการทหาร ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น จึงไม่มีตัวแทนของพ่อแม่ ลูกจึงขาดตัวอย่างการ

ประพุดิตตามบทบาททางเพศในขอบเขตที่เหมาะสม เมื่อเป็นเช่นนี้เด็ก จึงประพุดิตรุนแรงมาก
เกินไปจนกล้ากระทำผิดกฎหมาย

3) ครอบครัว เจ้าระเบียบเกินไป เด็กข่มอึดอัดใจ ไม่รู้สึกว่าได้รับ
ความรักความอบอุ่น

4) ครอบครัวระคบประหงมเกินไป ทำให้เด็กทำตามความต้องการ
ของตนเอง โดยไม่นึกถึงความเดือนร้อนที่จะเกิดขึ้น ยับยั้งอะไรไม่ค่อยได้ เพราะไม่เคยถูกฝึก
ให้ออดทน และควบคุมอารมณ์

5) ครอบครัวที่มีภารกิจมากจนไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกก็เท่ากับลูกถูก
ทอดทิ้งให้ว่าเหวออาจทำผิด เพื่อดึงดูความสนใจ หรือประชดสังคม

กล่าวโดยสรุป ครอบครัวจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เพราะ
ถือว่าเป็นสถาบันแรกในการอบรมขัดใจพฤติกรรม และพัฒนาจิตใจ ถ้าบุคคลถูกกล่อมเกลา
จากครอบครัวที่ดี ให้ความรักความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมในทาง
ที่ดี แต่หากบุคคลถูกกล่อมเกลาจากครอบครัวที่แตกแยก ผู้นำในครอบครัวมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม
จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ดี

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึง
ตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง
คดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบ
ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็น
ประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง สถานะทางครอบครัว ลักษณะ
สัมพันธภาพของครอบครัวของผู้ถูกคุมขัง เช่น บิดา - มารดา ทะเลาะกันเป็นประจำ, บิดา - มารดา
หย่าร้าง, ไม่ได้ได้รับความอบอุ่นจากบุคคลในครอบครัว, ถูกคนในครอบครัวทำร้ายกลั่นแกล้ง
และคนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2.3.2.1 ความหมายของเศรษฐกิจ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 1,106) ให้ความหมาย ของเศรษฐกิจว่า
งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน

สาริต บุญยากุล (2555, น. 8) ได้ให้ความหมาย ของเศรษฐกิจว่า หมายถึง ฐานะทางการเงิน รายรับ - รายจ่าย ภาระหนี้สิน ของทางครอบครัวของผู้กระทำผิด ก่อนถูกคุมขัง

ศราวุธ บุญญานุสนธิ์ (2556, น. 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ปัจจัยภายนอก ของบุคคล ที่หากมีขึ้นในบุคคลใดแล้วจะเป็นนำไปสู่การค้ายาบ้า ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ไม่มีงานทำ มีหนี้สินมาก มีฐานะยากจน ประสบปัญหาทางธุรกิจ ต้องการเงินเลี้ยงดูพ่อแม่และ ต้องการเงินเลี้ยงภรรยา

สรุป เศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะทางการเงิน ตลอดจนภาระหนี้สิน ของผู้ต้องขังก่อนต้องโทษ อันจะเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลเกิดการกระทำผิดซ้ำ

2.3.2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สุพจน์ สุโรจน์ (2545, น. 58) ได้อธิบายว่า ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเป็น ทฤษฎีแรก ที่นำไปสู่ทฤษฎีใหม่ทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เรียกว่า Conflict Criminology หรือ Radical หรือ New Criminology หรือสำนักอาชญากรรมวิทยาใหม่ ซึ่งทฤษฎีทางเศรษฐกิจ พบว่าอาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ โดยเน้นว่า มีสาเหตุมาจากความยากจน ความ แดกแยก และอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทาง เศรษฐกิจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

โดโรธี โทมัส นักอาชญาวิทยาชาวอังกฤษ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ ระหว่างอาชญากรรมกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศอังกฤษ โดยใช้สถิติการว่างงาน ราคาสินค้า และการส่งออก เป็นต้น ในช่วง 60 ปี คือ ค.ศ. 1854 และ 1913 จนสามารถสร้างวงจรธุรกิจ ใน อังกฤษขึ้นได้ โทมัสพบว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีแนวโน้มสูงขึ้น ปีที่มีเศรษฐกิจตกต่ำและ ในสหรัฐอเมริกา แคนเนล กลาสเซอร์ และเค็นไรท์ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการ ว่างงานกับอาชญากรรม โดยนำสถิติการว่างงานกลุ่มอายุ 20 - 25 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1930 - 1936 มาวิเคราะห์และพบว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เกิดขึ้นมากในระยะเวลาที่มีเศรษฐกิจตกต่ำ

สรุปว่า ทฤษฎีทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่นำไปสู่การกระทำ ผิดซ้ำ โดยมีสาเหตุมาจากความยากจน การประสบปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพ หรือเลี้ยงดูครอบครัว และมีหนี้สินจำนวนมาก

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ของผู้ต้องขังคดียาเสพติดใน เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อ งานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ, ฐานะทางการเงิน, รายได้, ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ และภาระหนี้สินเกินกำลังการชำระหนี้

2.3.3 ปัจจัยด้านสังคมและชุมชน

2.3.3.1 ความหมายของสังคมและชุมชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับสังคมและชุมชน มีผู้ศึกษาที่แสดงทัศนะที่แตกต่างกัน สรุปดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 1,159) ให้ความหมาย ของสังคมและชุมชนว่า คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ และประโยชน์ร่วมกัน

สาธิต บุษยากุล (2555, น. 8) ให้ความหมาย ของสังคมและชุมชนว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ รอบตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำเกี่ยวข้องกับ การกระทำผิด

กล่าวโดยสรุป สังคมและชุมชน หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของ คนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ หรือผลประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม ที่คล้ายคลึงกัน

2.3.3.2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Herchi (1964, p. 613 ; อ้างถึงใน Ward, D.A, T.J, Carter, R.D, & Perrin, 1994, p. 34) ได้เสนอทฤษฎีที่ใช้ในการควบคุมสังคม ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลทุกคนมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดสาเหตุที่บุคคลไม่กระทำผิด เนื่องจากมีมูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำตามกฎระเบียบ หรือบรรทัดฐานของสังคมมีรากฐานมาจากพันธะ ที่บุคคลนั้นมีต่อสังคมบรรทัดฐานบางส่วนจะผูกมัด ยึดเหนี่ยวบุคคลไว้กับสถานการณ์ทางสังคม เรียกว่า พันธะทางสังคม อย่างไรก็ตาม บุคคลมีความแตกต่างในเรื่องที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม หากมีความเชื่ออ่อนแอแนวโน้มที่จะกระทำผิด จะมียากขึ้น หากมีความเชื่อมากบุคคลจะไม่ละเมิดกฎหมาย และมีความประพฤติที่จะปฏิบัติ หรือเห็นด้วยกับกฎเกณฑ์ของสังคม Herchi ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของบุคคลไว้ 4 ประการ คือ

1) การผูกมัด (Commitment) เป็นความผูกพันทางจิตใจที่จะยอมรับต่อพันธะต่าง ๆ ในสังคมเป็นการยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฯลฯ

2) ความผูกพัน (Attachment) เป็นความผูกพันที่มีเหตุผลของบุคคล อาทิ ความผูกพันทางด้านอารมณ์ ของบุคคลที่แสดงออกกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น ความผูกพันภายในครอบครัวจะทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนลดลง หากบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ดีโอกาสที่จะมีความเบี่ยงเบนมีมากกว่าบุคคลที่มีความผูกพันกับครอบครัวอย่างใกล้ชิด

3) ความเกี่ยวข้อง (Involvement) เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลมีขึ้นภายหลังที่ได้มีความผูกมัดผูกพันต่อครอบครัวแล้ว ความเกี่ยวข้องที่จะเข้าร่วมกิจกรรมภายในครอบครัว และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมตามที่ตนมีพันธะ มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้นั้น มีความผูกมัดผูกพันกับครอบครัวมากน้อยเพียงใด และเมื่อบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการครอบครัว หรือสังคมมาก โอกาสที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงมีน้อย อาทิ การมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โบสถ์ การทำงาน และการเล่นกีฬา เป็นต้น

4) ความเชื่อ (Belief) เป็นความเชื่อในความเป็นธรรมของกฎหมาย กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่ากฎหมายมีความเป็นธรรมแก่ตน แนวโน้มจะปฏิบัติตามกฎหมายจะมีมาก แต่ถ้าความเชื่อกฎหมายไม่เป็นธรรม การปฏิบัติตามกฎหมายจะน้อย และการกระทำผิดก็จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การกระทำผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะรวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นอกจากนี้สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมาย ก็ต้องออกกฎหมายที่มีความยุติธรรมกับบุคคลทุกกลุ่ม ไม่เลือกปฏิบัติและสามารถปฏิบัติได้ปัจจัยเหล่านี้ มีความสำคัญต่อการที่บุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม การกระทำผิดก็จะไม่เกิดขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยด้านสังคม และชุมชนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยทางสังคมและชุมชน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ รอบตัวบุคคล สภาพแวดล้อม เช่น อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด, ไม่มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านปัญหาเสพติดในชุมชน, มีผู้จำหน่ายยาเสพติดในชุมชน, ในชุมชนมีผู้ติดยาเสพติด, คนในชุมชนไม่ต่อต้านยาเสพติด

2.3.4 ปัจจัยความต้องการการยอมรับ

2.3.4.1 ความหมายของความต้องการการยอมรับ

พยุงศักดิ์ ลครทพิษฐ์ (2556, น. 6) ได้ให้ความหมายว่า ผู้บังคับบัญชายอมรับในความรู้อาจสามารถข้อเสนอแนะ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ได้รับความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญต่อผลสำเร็จ

วิระ ทับทิม (2556, น. 6) ได้ให้ความหมายว่า การได้รับการยกย่อง ชมเชย การได้รับความไว้วางใจ การได้รับความเชื่อถือ และการได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน

สรุปได้ว่า ความต้องการการยอมรับ หมายถึง การได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และได้รับความเชื่อถือชื่นชมยินดีในผลงาน และความสามารถ

2.3.4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Maslow (1960, p. 80) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์จากความต้องการขั้นพื้นฐานไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุดไว้ 5 ชั้น จากขั้นต่ำไปสูง ซึ่งกล่าวโดยสรุป ได้ดังนี้

1) ความต้องการทางร่างกาย เป็นความต้องการพื้นฐานลำดับแรกที่มีความจำเป็นต่อมนุษย์ในด้านปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร, ที่อยู่อาศัย, เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ถ้าความต้องการเหล่านี้ ไม่ได้รับความตอบสนองแรงจูงใจอื่น ก็ยากที่จะเกิดขึ้น

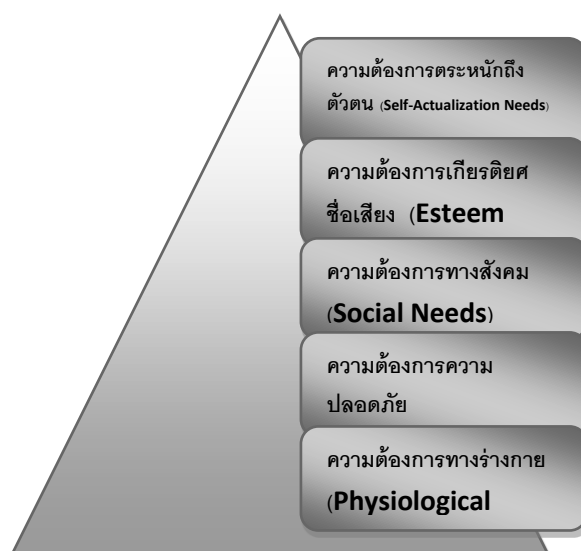
2) ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย มนุษย์ทุกคนต้องการความมั่นคง และความปลอดภัยในการดำรงชีวิต และทรัพย์สิน

3) ความต้องการความเป็นเจ้าของ และความต้องการที่จะได้รับจากบุคคลอื่น หรือต้องการความรัก มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงต้องเข้าสังคมและรวมกลุ่ม และถ้าได้มีส่วนร่วม หรือแสดงความมีเจ้าของในสิ่งใดก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ รักหวงแหนในสิ่งนั้น และภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น หรือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4) ความต้องการให้ตนเองมีศักดิ์ศรี และได้รับการยกย่องนับถือ จากบุคคลอื่น เป็นความต้องการขั้นสูง ของบุคคลที่ต้องการเกียรติชื่อเสียงศักดิ์ศรีการเคารพการยกย่อง จากบุคคลอื่นอันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

5) ความต้องการมีชีวิตที่สมบูรณ์ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ของบุคคลที่จะมีลักษณะอันเด่นชัดของตนเองมีศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตบรรลุเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จตามความต้องการ

โดยผู้วิจัย ได้สรุปลักษณะของทฤษฎีความต้องการตามแนวคิดของ Maslow ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ความต้องการตามแนวคิดของ Maslow

เมื่อมาพิจารณาถึงความต้องการของมนุษย์แล้ว ตามความต้องการและความจำเป็น โดยธรรมชาติบังคับให้มนุษย์ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ เพราะการอยู่ลำพังคนเดียวย่อมไม่สามารถป้องกันชีวิตของตนให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจนเป็นประเทศ อันเริ่มจากครอบครัว ซึ่งในสังคมครอบครัวก็มีการเชื้อบังคับเคารพ และเสียสละแก่กันและกัน ถ้ามองกว้างไปในสังคมก็จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นกรอบให้คนปฏิบัติตาม ใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม หรือทำให้คนอื่นได้รับความเสียหาย ก็จะถูกเกลียดชังตำหนิ และถูกลงโทษจากหมู่คณะ โดยปกติในสังคม หรือหมู่ชนจะมีหัวหน้าปกครอง โดยยึด

หลักศาสนา เมื่อมีการขัดแย้งกันก็จะใช้ธรรมเนียมประเพณี และศาสนาเป็นกฎเกณฑ์ในการตัดสิน ทั้งนี้ก็ เพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ข้อบังคับควบคุมประพฤติของมนุษย์ จึงเกิดขึ้นสำหรับผู้ต้องขัง เป็นเรื่องเห็นได้ชัดว่าส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการตอบสนองในปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้นำไปสู่การประกอบอาชญากรรม

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยความต้องการการยอมรับเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่ออิทธิต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามความต้องการพื้นฐานทางร่างกายเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจาก มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยความต้องการการยอมรับ หมายถึง ต้องการได้รับการยอมรับนับถือ จากเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ได้รับการยกย่องจากเพื่อนในกลุ่ม ความต้องการที่จะเป็นผู้นำ รวมทั้งความต้องการมีอิทธิพล และมีอำนาจเหนือบุคคลอื่นในสังคม

2.3.5 ปัจจัยด้านสภาพจิตใจ

2.3.5.1 ความหมายของสภาพจิตใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 312) ได้ให้ความหมาย สภาพจิตใจว่าเป็นเป็นเองตามธรรมชาติของอารมณ์ทางใจ

สรุปได้ว่า สภาพจิตใจหมายถึง หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ที่อยู่ภายในจิตใจ เป็นนามธรรม

2.3.5.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Lemert (1967, p. 17) ได้เขียนหนังสือเรื่อง (Social Pathology) ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมมาก โดยเขาพยายามที่จะเสนอทฤษฎีการเบี่ยงเบนทางสังคมวิทยาอย่างเป็นระบบ และสามารถอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ทุกอย่าง เขาเสนอความเบี่ยงเบนออกเป็น 2 ประเภท คือ ที่เป็นพฤติกรรม และที่เป็นบุคคล ความเบี่ยงเบนประเภทแรกที่เป็นพฤติกรรม ก็คือ การกระทำที่แสดงออก ซึ่งเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่สังคมนั้น ๆ ยึดถืออยู่ ส่วนความเบี่ยงเบนประเภทที่สองที่เป็นบุคคล คือ เอกลักษณะ นั่นคือ ทุกคนจะมีเอกลักษณ์ของผู้เบี่ยงเบน ก็ต่อเมื่อ เขารับรู้จากการปฏิเสธสร้างสรรค์ และเกิดการตกผลึก ซึ่งเท่ากับความเป็นตัวตนเดิมหรืออัตตะเดิมได้รับการพัฒนาเป็น อัตตะใหม่ ซึ่งเป็นอัตตะของผู้เบี่ยงเบน การเสนอความเบี่ยงเบน 2 ประเภทนี้ ทำให้มองการเบี่ยงเบนออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การเบี่ยงเบนขั้นปฐมภูมิ (Primary Deviance) และการเบี่ยงเบนขั้นทุติยภูมิ (Secondary Deviance)

Lemert ได้วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ โดยอย่างแรกเป็นการกระทำความคิด ซึ่งเกิดขึ้นโดยอิทธิตต่าง ๆ ทาง สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ ส่วนอย่างหลังเป็นความคิดที่เกิดขึ้น โดยผู้กระทำคนเดียวกันนั้น ได้รับการตอบโต้จากสังคมมากพอที่จะกระทบกระเทือนจิตใจของเขา เพราะได้ถูกประทับตรา จนกระทั่งต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติตนเองไปในทางเลื่อมในที่สุด นอกจากนี้ Lemert ได้แยก ระหว่างการเบี่ยงเบนปฐมภูมิ กับการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ โดยกล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ที่สังคมนิยามว่า เบี่ยงเบน แต่ผู้กระทำมิได้ให้นิยามเช่นนั้นด้วย ถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนขึ้นปฐมภูมิ ความเบี่ยงเบนนี้ จึงเป็นเรื่องความขัดแย้งทางค่านิยม ความคิด ความเชื่อระหว่างผู้ประทับตรา โดยคนส่วนใหญ่ ในสังคมให้บรรทัดฐานของสังคมเป็นเครื่องตัดสินพฤติกรรมผู้ถูกประทับตรา ว่ามีความเบี่ยงเบน พฤติกรรมไปจากบรรทัดฐานของคนส่วนใหญ่ในสังคม ส่วนการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ เป็นพฤติกรรม เบี่ยงเบนของตนในขั้นต้น กล่าวโดยย่อ การเบี่ยงเบนทุติยภูมิ ก็คือ การที่บุคคลยอมรับสถานภาพ เบี่ยงเบน ซึ่งสังคมกำหนดให้ ปฏิกริยาตอบโต้ จากสังคมต่อผู้กระทำผิดนี้ ไม่ได้เป็นการกระทำ ครั้งเดียวในเวลาเดียว แต่หากเป็นการกระทำหลายครั้งหลายคราว และมักมีลักษณะต่อเนื่อง เป็นลูกโซ่

นักสังคมวิทยาซึ่งมีแนวความคิดนี้จึงใช้คำว่า “กระบวนการ” ในการ อธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนเลว ซึ่งมีอยู่ 2 กรณีด้วยกัน คือ กระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร กระบวนการประทับรอยมลทิน หรือจำเลยบางคนที่เป็นคนดี ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกินสมควรกว่าเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการจับกุมคุมขัง จนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจแค้น ชิงชัง สังคมไปในที่สุด และเมื่อพ้นคดี หรือพ้นโทษ ไปแล้วก็มักจะดำเนินชีวิตไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์สังคม ส่วนกระบวนการหลังเป็นเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดไปในทางก้าวร้าวต่อสังคม 2 กระบวนการนี้

กล่าวโดยย่อ คือ ถ้าเป็นกรณีที่ถูกกล่าวหา (ไม่ว่าภายหลังได้ผลออกมา ว่ากระทำจริงหรือไม่) ได้รับความเจ็บแค้นที่ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม ก็จะเป็นเรื่องกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้กระทำ ความผิดไม่ได้เสียใจ แต่ไม่สามารถเข้าร่วมสังคมกับพลเมืองดีได้อย่างสงบสุข เพราะเนื่องจาก สังคมภายนอกไม่ให้อภัย หรือคิดว่ามีมลทินติดตัว เช่น ไม่มีใครรับเข้าทำงาน มีคนตั้งข้อรังเกียจ ไม่ไว้เนื้อเชื่อใจ เป็นต้น จะเป็นเรื่องของกระบวนการประทับรอยมลทิน ใน ค.ศ. 1962 Kitsuse ได้อุทิศผลงานของเขาให้กับทฤษฎีประทับตรา ในการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของปฏิกริยาตอบโต้ ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาได้มุ่งศึกษาการที่สังคมตอบโต้ต่อพวกเกย์เพศ (Homosexuality)

ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประชากรของการวิจัยในกรณีนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา จากผลการวิจัย Kitsuse ได้สรุปว่า ไม่ว่ากรณีใด การตัดสินความเบี่ยงเบนนั้น ต้องใช้กระบวนการ (Retrospective Interpretation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนตีความต้องติดตามพฤติกรรม และตีความข้อมูลใหม่ ๆ ของผู้ให้ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา โดยพิจารณาว่าบุคคลผู้ให้ข้อมูลมีความเบี่ยงเบนทางเพศหรือไม่ และกระบวนการที่มีใช้จะมีเพียงเฉพาะการประทับตราแบบไม่เป็นทางการเท่านั้น แต่ในการประทับตราแบบเป็นทางการก็มีกระบวนการ (Retrospective Interpretation) เช่นกัน ทั้งยังเป็นระบบและมีความชัดเจนกว่าด้วย

Kitsuse (1962, p. 248) ได้อธิบายให้เห็นถึง ความสำคัญของผู้ชมทางสังคม ที่มีผลกระทบต่อความเบี่ยงเบน ซึ่งเกิดจากกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม โดยเขาชี้ให้เห็นถึง กระบวนการทางสังคมที่นิยามความเบี่ยงเบนไว้เป็น 3 ขั้นตอน

1. ตีความพฤติกรรมฐานเบี่ยงเบน
2. นิยามบุคคลผู้ ซึ่งมีพฤติกรรมดังกล่าวว่า เป็นผู้เบี่ยงเบนประเภทหนึ่ง
3. นำบุคคลเหล่านั้น ไปสู่การปฏิบัติต่อในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับผู้เบี่ยงเบนประเภทนั้น ๆ

ผู้เบี่ยงเบนประเภทนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนจะมีเงื่อนไขสำคัญเกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการทางสังคมที่นิยามให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนนั้น จึงไม่ใช่เกิดจากการละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่เป็นกระบวนการของผู้ชมทางสังคมนิยามประทับตรา และปฏิบัติต่อบุคคลที่ละเมิดกฎว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน รูปแบบต่าง ๆ ของพฤติกรรมไม่ได้แยกตามความแตกต่างของผู้เบี่ยงเบน แต่การตอบสนองของสมาชิกในสังคมเป็นผู้ชี้ตีความพฤติกรรมว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ซึ่งทางสังคมวิทยาเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบุคคลเข้าผู้การเป็นผู้เบี่ยงเบน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐานอาจเป็นพฤติกรรมที่ถือว่าไม่เบี่ยงเบนก็ได้ถ้าพฤติกรรมนั้น ยังไม่ถูกค้นพบ และไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้คนทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้น ดังจะเห็นได้จาก ในระดับสังคมแม้จะมีบรรทัดฐานทางสังคมที่ได้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ละเมิดกฎหมายจะไม่ถูกรับรู้ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนถ้ายังไม่ถูกค้นพบ การละเมิดกฎหมายจึงตัดสินหรือกำหนดว่า พฤติกรรมใดเบี่ยงเบน หรือไม่เบี่ยงเบนจนกว่าตัวแทนที่ควบคุมสังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับกุมผู้ละเมิดบรรทัดฐาน หรือละเมิดกฎหมาย บุคคลนั้น จึงกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนหรืออาชญากร สังคม จึงกำหนดพฤติกรรมบางประเภทว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนและถูกประทับตราในแง่ของทฤษฎีประทับตราว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น ได้แก่ พฤติกรรมที่ต้องอาศัยความสนใจจากหน่วยงานการควบคุมของสังคม หรือกลุ่มสังคมว่าเป็นพฤติกรรม ที่ควรจะได้รับแก้ไข

หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งในความเห็นของกลุ่มสังคม จะเป็นสังคมที่ไม่ได้เกิดมาจากรูปแบบใด รูปแบบหนึ่งของผู้เป็นเจ้าของ หากแต่ว่าก่อขึ้นมาจากกลุ่มสังคมในฐานะเป็นผู้ฟัง หรือผู้คอยดู การแสดงทั้งโดยตรง และทางอ้อม

ดังนั้น ตัวแปรถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นในเรื่องของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ จึงมาจากกลุ่มบุคคลในสังคมมากกว่าตัวผู้เป็นเจ้าของนั้น ๆ กลุ่มสังคม ได้สร้างความเบี่ยงเบน ขึ้นมา โดยการสร้างกฎเกณฑ์การละเมิดกฎเกณฑ์ ดังกล่าว ก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนโดยใช้กฎเกณฑ์ เหล่านั้น ต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมละเมิดดังกล่าว และประทัประตราพวกเขาเป็นคนนอกคอก จาก จุดยืนนี้ ความเบี่ยงเบน จึงไม่ใช่ลักษณะของการกระทำที่บุคคลกระทำแต่เป็นผลตามมาของ การใช้กฎเกณฑ์กับการลงโทษของคนอื่น ๆ ที่มีต่อการกระทำผิด ผู้ที่เบี่ยงเบน ก็คือ บุคคลผู้ ซึ่งการประทัประตราถูกใช้เป็นผลสำเร็จ ดังนั้น พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ก็คือ พฤติกรรมที่บุคคลอื่น ประทัประตรา

การที่กล่าวว่า กลุ่มสังคมเป็นผู้สร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมา ไม่ใช่หมายถึงว่า สังคมเป็นสาเหตุของการเบี่ยงเบนแต่ หมายถึง กลุ่มทางสังคมสร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมาในแง่ กลุ่มเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาชุดหนึ่ง (การสร้างกฎเกณฑ์ทำให้เกิดการมองการเบี่ยงเบน) และ ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้น ไปประทัประตราคนทำให้คนกลายเป็นผู้เบี่ยงเบน นั่นคือ ผู้ที่ละเมิดกฎเกณฑ์ ถูกมอบเอกสิทธิ์ จากกฎเกณฑ์ทางสังคมนั่นเอง

Becker เชื่อว่า การเบี่ยงเบนไม่เกี่ยวกับคุณภาพของพฤติกรรม แต่เกี่ยวข้องกับผลจากปฏิกริยาตอบโต้ จากสังคม ดังนั้น การประทัประตราจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับ

1. เวลามีการกระทำผิด
2. มีผู้กระทำผิด และมีผู้ตกเป็นเหยื่อ
3. การรับรู้ของสังคมนั้น ต่อผลของการกระทำผิด

มีข้อสังเกตว่า สังคมนั้นไม่เพียงแต่ลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แต่ยังห่างเหินจากผู้ที่ยังเบี่ยงเบนอีกด้วย (ตามความเป็นจริงแล้วถือว่าผู้ที่กระทำผิดเป็นคน นอกคอก เป็นคนสารเลว คบไม่ได้ เป็นคนขี้คุก ฯลฯ แล้วแต่จะเรียก) เมื่อเป็นดังนี้เท่ากับเพิ่ม ความกดดันให้ผู้กระทำผิดมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วย (Silver, 1981, p. 73) จากจุดยืนนี้ จึงให้ความเห็น ว่า ความเบี่ยงเบนไม่ใช่คุณสมบัติของการกระทำที่บุคคลได้ก่อขึ้น แต่เป็นผลจากการใช้กฎเกณฑ์ ของคนอื่น ๆ หรือกลุ่มสังคมว่าเป็นผู้ละเมิด นั่นคือ เท่ากับว่าพฤติกรรมต่าง ๆ มีอยู่แล้ว หลังจากที ระบุกฎเกณฑ์แล้ว จึงนำไปตัดสินและผู้ที่ยังเบี่ยงเบน ก็คือ ผู้ที่คนอื่นประทัประตรากระทำผิดมาแล้ว ซึ่ง ทำให้เขาเหล่านั้น แทบจะหมดหวังที่จะกระทำตนเป็นคนดี

นอกจากนี้แล้ว Becker ยังอ้างถึงผลงานของเขาว่า “แม้ผู้เบี่ยงเบนจะพยายามทำตนว่าไม่ใช่ผู้เบี่ยงเบนก็ตามแต่คนภายนอกทั่วไป ยังคงปฏิบัติต่อเขาเหมือนกับเขาเป็นพวกเบี่ยงเบน สิ่งนี้ทำให้เขากลับเข้าสู่สังคมได้ยาก ผลที่ตามมา ก็คือ เขาจะเข้าสู่กลุ่มเบี่ยงเบน และจะทำให้ทัศนภาพ และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เขาเผชิญอยู่และหาวิธีจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งให้ชุดของกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจแบบนี้ ความเป็นสมาชิกในกลุ่มที่เบี่ยงเบนด้วยกันจะทำให้เอกลักษณ์ของผู้เบี่ยงเบนของเขามั่นคงขึ้น”

โดยสรุปแล้ว สิ่งที่เบี่ยงเบนจะต้องสัมพันธ์บรรทัดฐานกลุ่ม หรือสังคม และมีใช้ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด Becker เน้นว่า กลุ่มทางสังคมเป็นผู้สร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยสร้างกฎ เมื่อฝ่าฝืน ก็เกิดการเบี่ยงเบนมิใช่คุณภาพของการกระทำของคน แต่เป็นผลของการที่คนนำเอากฎมาใช้ และประณามผู้ที่ไม่ทำตามกฎว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนเพราะฝ่าฝืนกฎ คนเราอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนชั่วคราว หรือประจักษ์ก็ได้ นานเท่าที่ความเบี่ยงเบนนั้น ยังไม่รู้ไปถึงคนอื่น เราก็ยังคงเป็นคนปรกติในสังคม แต่เมื่อใดก็ตามความเบี่ยงเบนนั้นเกิดเปิดเผยออกมา และคนอื่นไม่ยอมรับเขาจะถูกประท้วงตราว่าเป็นคนผิดปกติ ซึ่งกลุ่มทางสังคมเป็นผู้ให้สถานภาพหรือเอกลักษณ์นี้ แก่บุคคลนั้นนั่นเอง เมื่อเขาอยู่ในฐานะคนนอกคอกเขาจะถูกตัดออกจากกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้เขามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมนี้จะรุนแรง และเปลี่ยนแปลงไปตามภาพพจน์ที่สังคมมองคนที่ถูกประท้วงตรา ว่าเป็นพวกก่ออาชญากรรม คนขี้คุก อาจจบลงด้วยการตงงาน ถูกบีบบังคับให้ทำงานที่ผิดกฎหมาย หรือไม่ได้รับการยกย่องนับถือจากกลุ่มของเขา และท้ายที่สุดคนพวกนี้ต้องเข้าไปอยู่ในกลุ่มของผู้เบี่ยงเบน เพราะกลุ่มเบี่ยงเบนจะสามารถให้ความช่วยเหลือทางอารมณ์ แก่คนที่เข้าไปอยู่ และให้กำลังใจในการทำพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยไม่รู้สึกรู้สีกทุกชั่ววันอีกต่อไป

ทฤษฎีประท้วงตราพยายามจะชี้ให้เห็นว่า อาชญากรไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้ที่ถือว่าเป็นอาชญากร แต่คนเป็นอาชญากร เพราะปฏิกริยาทางสังคมต่างหากพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นอาชญากร อาจถือว่าเป็นพฤติกรรมธรรมดา ในสถานการณ์หนึ่ง แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งอาจถือว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนก็ได้ ดังนั้นปฏิกริยาทางสังคมจึงนับเป็นเรื่องสำคัญมาก

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าปัจจัยด้านสภาพจิตใจเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านสภาพจิตใจ หมายถึง สภาพความรู้สึกทางอารมณ์ ความรู้สึกกดดัน และความรู้สึกสิ้นหวังในการใช้ชีวิตประจำวัน มีความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม ไม่เชื่อว่าจะสามารถสร้างฐานะให้ดีขึ้นได้โดยการประกอบอาชีพสุจริต ไม่รู้สึกว่าการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องผิดศีลธรรม

2.3.6 ปัจจัยด้านสภาพปัญหาทางอบายมุข

2.3.6.1 ความหมายของสภาพปัญหาทางอบายมุข

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 1,329) ได้ให้ความหมายว่า สภาพปัญหาทางอบายมุข หมายถึง ทางแห่งความฉิบหาย และเหตุเครื่องฉิบหาย มี 2 หมวด คือ อบายมุข 4 ได้แก่ 1) เป็นนักเลงหญิง 2) เป็นนักเลงสุรา 3) เป็นนักเลงเล่นการพนัน 4) คบคนชั่วเป็นมิตร 5) เกียจคร้านทำงาน

สรุปได้ว่า สภาพปัญหาทางอบายมุข หมายถึง สภาพแห่งความเสื่อมทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปในทางต่ำลง

2.3.6.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีวัฒนธรรมของชนชั้นต่ำ (THEORY OF LOW CLASS CULTURE)

Walter B. Miller เป็นนักสังคมวิทยาที่ได้อธิบายลักษณะของวัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมที่มีฐานะการครองชีพต่ำ การศึกษาต่ำ หรือเป็นชนชั้นต่ำกว่าระดับกลาง Miller อธิบายว่า ในสังคมของชนชั้นต่ำ พวกเขาจะมั่วสุมกันเป็นแก๊งและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันขัดกับความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีงามของสังคม พวกเขามีแนวประพฤติตามแบบแนวของกลุ่มของแก๊ง มีพฤติกรรมเป็นนักเลง อวดเบ่ง ทำโก้ ไม่มีงานเป็นหลักแหล่ง รับจ้างทำได้ทุกอย่าง และชอบทำอะไรแปลกให้เป็นจุดสนใจ แก่คนอื่น

นักจิตวิทยาวิเคราะห์ว่า การที่คนชั้นต่ำมีแบบแนวประพฤติตามวัฒนธรรมของตน ก็เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันทางสังคมที่เขาถูกกดขี่อยู่ เขาไม่สามารถเข้ากับกลุ่มชนในสังคมชั้นสูง และชั้นกลางได้อย่างเสมอภาค พวกนี้เป็นพวกสร้างปัญหาแก่สังคมมาก

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมุติฐานว่าปัจจัยสภาพปัญหาทางอบายมุขเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิด

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยสภาพปัญหาทางออบฟายมุข หมายถึง สภาพปัญหาจากการดื่มสุรา, การเสพยาเสพติด, การเที่ยวผู้หญิงบริการ, การเที่ยวสถานบันเทิง และการเล่นพนัน เป็นต้น

2.3.7 ปัจจัยด้านความทำทหาย

2.3.7.1 ความหมายของความทำทหาย

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 522) ได้ให้ความหมาย ของความทำทหายว่า ก. ชวนวิวาท เช่น เพราะเขาว่าทำทหาย ว่าจะทำอันตราย แก่ไ้บรมนาถราชธิดา (ม. ร่ายยาววนปเวสน์)

สรุป ความทำทหาย หมายถึง ความอยากรู้ อยากลองเกี่ยวกับยาเสพติด โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์

2.3.7.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม (Bandura, 1989) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้น จะต้องร่วมกันในลักษณะกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม และสภาพแวดล้อม

การที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้น ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า ทั้งสามปัจจัยนั้น จะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามด้าน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง จะมีผลต่อการกำหนดต่อปัจจัยอื่น ๆ

นอกจากเสนอปัจจัยทั้งสามที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว Bandura ยังเสนอแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีกโดยที่เขาถือว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้เกิดพฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งเขาบอกว่าการเสริมแรงนั้น ทำหน้าที่ 3 ประการ ด้วยกัน คือ

1. ทำหน้าที่เป็นข้อมูล ให้บุคคลรู้ว่าควรจะทำพฤติกรรมอะไร ในสถานการณ์ใดในอนาคต เพราะการเสริมแรงด้วยตัวของมันเองจะไม่ทำให้พฤติกรรมของ

บุคคลเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับการเสริมแรงมาก่อนแล้วก็ตาม ถ้าเขามีความเชื่อจากข้อมูลอื่น ๆ ว่าการแสดงผลพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันนั้น จะไม่ได้รับการเสริมแรงในอนาคต

2. ทำหน้าที่เป็นสิ่งจูงใจ เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่าการกระทำบางอย่างจะทำให้ได้รับการเสริมแรง การที่บุคคลคาดหวังถึงผลกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคตนี้ ก็จะกลายเป็นแรงจูงใจต่อพฤติกรรมที่จะกระทำในปัจจุบันทำให้บุคคลเพิ่มโอกาสที่จะแสดงผลพฤติกรรมดังกล่าวในในเวลาต่อมา

3. ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรง นั่นคือ เพิ่มความถี่ของพฤติกรรม แต่ทว่าการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมได้ดีนั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงการที่จะได้รับการเสริมแรงนั้นด้วย

การเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการทำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้ว แต่ก่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงผลพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้ Bandura จึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้ โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น เขาจึงให้ความสำคัญกับแนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกตนี้เป็นอย่างมาก

1. การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนเรานั้น เกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงซึ่งต้องอาศัยการลองถูกลองผิด เพราะนอกจากจะสูญเสียเวลาแล้วยังอาจมีอันตรายได้ในบางพฤติกรรมในการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้น ใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการเรียนรู้กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคม จึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็น โดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น

หน้าที่ของตัวแบบแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1.1 หน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้เป็นกรณีที่

ผู้สังเกตตัวแบบนั้น ยังไม่เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต

1.2 ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีที่ผู้สังเกตเคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วบ้างในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็น แรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าว พยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ทำหน้าที่ยับยั้งพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตมี พฤติกรรมไม่เป็นที่พึงประสงค์มาก่อนตัวแบบนั้น ก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น ลดลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย

ตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) คือ ตัวแบบ ที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกต และปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัว แบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ในการเรียนรู้โดยสังเกตผ่านตัวแบบนี้ Bandura ได้กล่าวว่า ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการตั้งใจ (Attention Process) บุคคลไม่สามารถ เรียนรู้ได้มาจากการสังเกต ถ้าเขาไม่มีความตั้งใจและรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบ แสดงออก กระบวนการตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น องค์ประกอบ ที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจแบ่งออกได้เป็น 2 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ องค์ประกอบของตัว แบบเอง พบว่า ตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจจะสังเกตนั้นต้องเป็นแบบที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่สลับซับซ้อนมากนัก จิตใจรวมทั้งพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกนั้นควรมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์อีกด้วย นอกจากองค์ประกอบของตัวแบบแล้ว ยังมีองค์ประกอบของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ซึ่งรวมทั้งการเห็น, การได้ยิน, การรู้รส, กลิ่น และการสัมผัส จุดของการเรียนรู้ ความสามารถทางปัญญา ระดับของการตื่นตัว และความชอบที่ได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว

2. กระบวนการเก็บจำ (Production Process) บุคคลจะไม่ได้ รับอิทธิพลมากนักจากตัวแบบ ถ้าเขาไม่สามารถจะจดจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบบุคคลจะต้อง แปลงตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างให้ง่ายต่อการจดจำ การจัดระบบ

โครงสร้างทางปัญญา การชักซ้อมลักษณะของตัวแบบที่สังเกตได้ในความคิดของตัวเอง และชักซ้อมด้วยการกระทำ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ขึ้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้จำในการสังเกตการณ์กระทำของตนเอง การได้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำจากภาพที่จำได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งได้แก่ความสามารถทางกายและทักษะในพฤติกรรมย่อยๆต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถทำให้แสดงพฤติกรรมด้วยตามตัวแบบ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ กระบวนการจูงใจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งของล่อใจจากภายนอก สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม และพฤติกรรมที่กระทำตามตัวแบบนั้นสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้น ยังขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจที่เห็นผู้อื่นได้รับ ตลอดจนสิ่งล่อใจของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ และการประเมินตนเอง นอกจากนี้ในแง่ของผู้สังเกตนั้น ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของสิ่งล่อใจ ความลำเอียงจากการเปรียบเทียบทางสังคมและมาตรฐานภายในตนเอง

จากการประเมินพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจของบุคคลที่อยากให้ตนเองมีอำนาจได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง การเกิดพฤติกรรมการค้ายาเสพติด อาจะเกิดจากการที่บุคคลเรียนรู้ หรือสังเกตเห็นจากตัวแบบ มีพฤติกรรม ดังกล่าวแล้วสามารถทำให้มีทรัพย์สินมากมาย มีลูกน้องบริวาร จึงทำให้บุคคลพยายามที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมค้ายาเสพติดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ทำให้เข้าร่วมกระบวนการค้ายาเสพติด

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมุติฐานว่า ปัจจัยความท้าทายเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านความท้าทาย หมายถึง ความอยากเรียนรู้เกี่ยวกับเซฟ และการจำหน่ายยาเสพติด ความอยากทดลองเสพยาเสพติด ต้องการทดสอบความสามารถ โดยการจำหน่ายยาเสพติด ชอบความสนุกตื่นเต้น เห็นว่าการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นเรื่องน่าท้าทาย

2.3.8 ปัจจัยด้านกายภาพ

2.3.8.1 ความหมายของกายภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 114) ได้ให้ความหมายว่า กายภาพ หมายถึง เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต เช่น วิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science) ศึกษาเกี่ยวกับสสารและพลังงาน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านกายภาพ หมายถึง สภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย และจิตใจของคน อันอาจเป็นแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งความบกพร่อง ดังกล่าว ทำให้คนหันมายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

2.3.8.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล (2545, น. 16) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการค้ายาเสพติดไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. สภาพปัญหาทางด้านร่างกายการที่จิตใจอ่อนไหวกลุ่มใจเมื่อเวลาเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้และเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาเมื่อเสพแล้วจะทำให้ติดยาเสพติด หรืออาจจะมาจากบุคคลในครอบครัวเสพยาเมื่อร่างกายต้องการเสพยาในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และไม่มีเงินซื้อยามาเสพจึงหันมาค้ายาเสพติด เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียเงินซื้อยาและยังได้เงินสามารถนำมาแบ่งปันจนเหลือช่วยเหลือให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

2. สภาพปัญหาทางด้านสังคมเกิดจากครอบครัวแตกแยกขาดความรักความอบอุ่น และที่พึ่งทางใจการศึกษาน้อยต้องทำงานกลางคืน หรือไม่มีงานทำว่างงานถูกชักชวนให้ขายยาหาก เมื่อผิดพลาดถูกจับเมื่อพ้นโทษออกมาสังคมไม่ยอมรับไม่ให้ภัยไม่สามารถหางานทำได้ก็ต้องกลับมาขายยา เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดสามารถเลี้ยงตัวเอง

3. สภาพปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งค้ายาเสพติดที่คุ้นเคยมองเห็นครอบครัวที่ค้ายาจะมีรายได้ดีสามารถใช้จ่ายเงินอย่างสบายมือก็หันมาค้ายา เพื่อที่จะได้มีเงินใช้แบบครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน

สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำความผิดคดีจำหน่ายยาเสพติด เนื่องจากหลายสาเหตุด้วยกัน ประการแรก คือ การจำหน่ายยาเสพติดแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายบ้านเมือง

ของทุกประเทศก็ตาม แต่ผลกำไรที่ขายได้สูงกว่าต้นทุนมาก และสามารถที่จะนำไปจำหน่ายกัน เป็นทอด ๆ เช่น จากแหล่งผลิตขายให้พ่อค้าส่ง พ่อค้าส่งขายให้พ่อค้าปลีก พ่อค้าปลีกขายให้คนซื้อ กว่าเจ็ดถึงผู้เสพ แต่ละคนก็บวกกำไรเข้าไปเป็นจำนวนมาก เท่านั้นยังไม่พอยังมีการปลอมปน สิ่งที่เป็นพิษลงไปอีก กล่าวคือ ผสมสิ่งที่ทำให้ปริมาณและน้ำหนักของยาเสพติดมากขึ้น แต่ใน ขณะเดียวกัน ก็ยังความร้ายแรงของยาเสพติดไว้จึงได้นำสารพิษต่าง ๆ ผสมเข้าไปเพื่อจะได้มี คุณภาพทัดเทียมกับของเดิม เมื่อการจำหน่ายยาเสพติดมีกำไรมหาศาล จึงเป็นสิ่งล่อใจทำให้ บางคนกล้าเสี่ยงต่อกฎหมายบ้านเมือง

สาเหตุประการต่อไป คือ ต้องการขยายอิทธิพลร้ายของยาเสพติด ให้กว้างขวางออกไป เพื่อตนจะได้มีลูกค้าไว้ซื้อยาเสพติดมากขึ้น ขอบข่ายของการจำหน่ายจะ ได้เพิ่มขึ้นสามารถทำรายได้ให้แก่พรรคพวกเป็นจำนวนมาก

และสาเหตุประการสุดท้าย คือ พวกที่เสพติดด้วยกันเมื่อเสพเข้าไป มากเข้า และไม่มีเงินทองที่จะหาเสพต่อไปก็มีความจำเป็นที่จะต้องหาเงินทองมาซื้อเสพ จะหามาจากครอบครัว หรือญาติมิตร หรือการกระทำความผิดอย่างอื่น ซึ่งก็ไม่สะดวกนัก จึงเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดเสียเอง โดยการรับมาจากพ่อค้าแล้วนำไปจำหน่ายแก่ลูกค้า เพื่อให้ได้ เงินมาแล้วตนก็จะนำเงินนั้น ไปซื้อยาเสพติดมาเสพ ส่วนเหตุอื่น ๆ ก็คงมีบ้าง เช่น ช่วยเหลือ เพื่อนฝูงในการขนมาจำหน่าย หรือรับผิดต่อลูกค้าให้ แต่เป็นสาเหตุรองลงไปเพราะสาเหตุสำคัญ ที่สุด คือ หวังผลกำไรที่ได้มาจากการจำหน่าย (นพ นันทวัน, 2542)

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิด มีการกระทำผิดหลายสาเหตุพอสรุป ได้ดังนี้ (วิทยา เริงธรรม, 2541, น. 6)

1. ความผิดด้านการผลิตจำหน่ายสาเหตุที่ทำให้มีการกระทำ ผิดในด้านการผลิตยาเสพติด คือ การผลิตยาเสพติดเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อกฎหมายต่อประเทศชาติ แต่ผลที่ได้รับจะมีกำไรมากทำให้มีเงินทองใช้สอยมาก เพื่อให้ได้ยาเสพติดชนิดใหม่เหตุผลทางด้านการเมืองมีการผสม หรือแปรรูปยาเสพติดให้มีคุณภาพ หรือมีฤทธิ์ร้ายแรงมากขึ้นการผลิตยาเสพติด ในบางภูมิภาคมีต้นทุนต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้มีกำไรเพิ่มมากขึ้น

2. สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการจำหน่ายยาเสพติด ลงทุนน้อยหวังผลกำไรที่จะขายได้สูงกว่าต้นทุนมากต้องการแพร่ขยายอิทธิพลของผู้ขายหรือ ตัวแทนจำหน่ายยาเสพติดให้มากขึ้นต้องการมีสมาชิก หรือลูกค้าไว้ซื้อยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น

เรื่อย ๆ พวกที่เสพยาเสพติดด้วยกันหากไม่มีเงินทองพอที่จะซื้อยามาเสพก็ต้องนำยาเสพติดมาขายให้กับผู้อื่น มีความสามารถประกอบอาชีพรับจ้างในการขนยาเสพติด หรือมีวาทศิลป์ความสามารถในการติดต่อลูกค้า ได้เกิดจากสังคม ไม่ยอมรับหากมีคดีติดตัวสมัครเข้าทำงาน ไม่มีบริษัทห้างร้านใด ๆ ตอรับเหมือนบุคคลปกติอื่น ๆ ที่ไม่มีคดีติดตัวทำให้ต้องหวนกลับมาขายยาเสพติดอีกครั้งหนึ่ง และครั้งต่อ ๆ มาเนื่องจากไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรดี

ลักษณะการเกี่ยวข้องกับกาจำหน่ายยาเสพติดของผู้หญิง ส่วนใหญ่จะเป็นการขายให้ แก่ลูกค้าที่เป็นผู้เสพ มีการรับจ้างขนย้าย และการลำเลียง โดยอาศัยลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงที่มีความอ่อนแอกว่าผู้ชาย และในลักษณะที่เป็นผู้เสพแล้วผันตัวเองมาจำหน่ายให้แก่ผู้เสพด้วยกัน เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติดต่อไป หรือนำมาใช้จ่ายในการซื้อของฟุ่มเฟือย หรือเที่ยวเตร่ (กรมราชทัณฑ์, 2548, น. 23)

จากแนวความคิดทั้งหลายนั้น อาจจะสรุปได้ว่าอาชญากรรมเกิดจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ เกิดจากสาเหตุภายใน และสาเหตุภายนอก

1. สาเหตุภายใน แยกออกได้เป็น สาเหตุทางชีววิทยา (ชีวกายภาพ) และสาเหตุทางจิตวิทยา (จิตใจ)

2. สาเหตุภายนอก แยกออกได้เป็น สาเหตุทางสังคม

นักอาชญาวิทยา บางกลุ่มแบ่งสาเหตุภายในและสาเหตุภายนอกออกเป็น 3 สาเหตุ คือ

2.1 สาเหตุทางชีวกายภาพ (ปัจจัยทางร่างกาย)

2.2 สาเหตุทางจิตวิทยา (ปัจจัยทางจิตใจ)

2.3 สาเหตุทางสังคม (ปัจจัยทางครอบครัวและ

สภาพแวดล้อม)

นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่วิเคราะห์ว่า มิใช่สาเหตุใดเพียงสาเหตุเดียวที่ทำให้เกิดอาชญากรรมได้ แต่ต้องอาศัยสาเหตุร่วมกัน อาจจะเป็น 2 ประการหรือ 3 ประการแล้วแต่กรณี

สาเหตุปัจจัยดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์และมีขั้นตอนในการผลักดันให้เกิดอาชญากรรมเป็นราย ๆ ไป กระบวนการเกิดอาชญากรรม ดังกล่าวนี้

Mannheim นักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ชาวอังกฤษ ได้อธิบายถึงกระบวนการและความสัมพันธ์ที่สาเหตุดังกล่าว ทำให้เกิดอาชญากรรมไว้ คือ

1. “ปัจจัยทางกายภาพ จะมีส่วนผลักดันให้เกิดอาชญากรรม เช่นเดียวกับปัจจัยทางสังคมก็ต่อเมื่อปัจจัยดังกล่าวนี้ได้ผ่าน “ตัวแปลงสภาพ” (หรือสภาพจิตของแต่ละบุคคล) คือ ปัจจัยทางจิตใจเสียก่อน จึงจะสามารถผลักดันให้บุคคลลงมือกระทำผิดก่ออาชญากรรม”

Manheim (1952, p. 13) อธิบายว่า สภาพจิตของบุคคลเปรียบเสมือนตัวแปลงสภาพที่สำคัญยิ่ง เพราะลำพังปัจจัยทางกายภาพหรือปัจจัยทางสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่ผ่านตัวแปลงสภาพ หรือปัจจัยทางจิตใจก็ไม่อาจก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ ถ้าเมื่อใดปัจจัยทางด้านสังคม หรือกายภาพมีอิทธิพลเหนือปัจจัยทางด้านจิตใจเสียแล้ว ก็ทำให้เกิดขบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพจิต (คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สติยับยั้ง) ของบุคคล ซึ่งอาจผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ นั้นมีอิทธิพลนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้

กล่าวโดยละเอียด ก็คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือเติบโตมาในครอบครัว สภาพแวดล้อม สังคมที่ไม่ดี หรือมีฐานะยากจน หรือบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นบีบบังคับ บีบบั่นอารมณ์ ฯลฯ บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ มิใช่ที่จะต้องก่ออาชญากรรมทุกคนเสมอไป มีเพียงบางคนเท่านั้น ที่สาเหตุทั้งภายในและภายนอกสามารถกระตุ้นและผลักดันให้เขาก่ออาชญากรรมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด รู้สึกผิดชอบชั่วดี และสติยับยั้งใจ ของแต่ละบุคคลว่าจะเข้มแข็งเพียงใด

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมุติฐานว่า ปัจจัยด้านกายภาพเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านกายภาพ หมายถึง ความเจ็บป่วยและความผิดปกติ ทั้งทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เช่น ร่างกายพิการ สภาพจิตบกพร่องไม่ปกติ ไม่มีความรู้จัด อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาน้อย ไม่มีความเชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพ ไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว

2.3.9 ปัจจัยด้านความกลัว

2.3.9.1 ความหมายของความกลัว

ราชบัณฑิตยสถาน (2542, น. 78) ได้ให้ความหมายว่า กายภาพ หมายถึง รู้สึกไม่ชอบหรือสับสนสิ่งที่ไม่ดีแก่ตัว เช่น กลัวบาป, กลัวถูกตีเตียน และรู้สึกหวาดเพราะคาดว่าจะเป็นอันตราย เช่น กลัวเสือ และกลัวไฟไหม้

2.3.9.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีว่า ด้วยกลไกของการควบคุมทางสังคม ผู้ตั้งทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของคนที่เคารพกฎหมาย และพฤติกรรมของคนที่เบี่ยงเบน โดยกลไกที่ควบคุมตัวเรามีอยู่ 2 ระบบ (ศิรินา สมนึก, 2547, น. 12 - 13) คือ

1. ระบบควบคุมภายใน คือ สิ่งที่ทำให้ตัวเราเป็นตัวเอง เช่น มีความมั่นคงในอารมณ์ รับผิดชอบสูง มีคุณธรรม มีความอดทนสูงไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีเหตุผลสามารถหาเหตุผลลดความตึงเครียดให้แก่ตนเองได้

2. ระบบควบคุมภายนอก คือ สิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเราทำให้เรารู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่คอยให้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้บุคคลมีแนวประพฤติปฏิบัติ มีเป้าหมาย และมีความหวังมีโอกาสที่จะสมหวังในชีวิต มีการชี้แนะและมีการใช้ระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ

แรงที่ทำให้คนเราเบี่ยงเบน มี 3 ประการ

1. แรงกดดันทางสังคม
2. แรงดึงดูดทางสังคม
3. ความปรารถนาในใจหรือค้นหา

แรงกดดันทางสังคม เช่น ความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบ การขัดแย้งกัน การทะเลาะกัน ข้อห้ามต่าง ๆ ของสังคม สภาพความเป็นชนกลุ่มน้อย การขาดโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

แรงดึงดูดทางสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การเล่นเกมพนัน การโฆษณาขายของความเย้ายวนต่าง ๆ การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

ความปรารถนาในใจ หรือค้นหา เช่น ความต้องการต่าง ๆ ความวิตกกังวล หรือ ความอิจฉาริษยา ความผิดหวัง และความรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย เป็นต้น

สิ่งที่มีอิทธิพลในสังคมดังที่กล่าวข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่สำคัญที่ทำให้คนกระทำความผิด หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน สามารถใช้อธิบายถึงสาเหตุที่คนกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้กระทำความผิดเกือบทั้งหมดมีความกดดัน เมื่อเข้าสู่กระบวนการยาเสพติดไม่ว่าในฐานะใดจะเกรงกลัวต่อผู้ที่มีอิทธิพลอยู่เหนือตน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ปัจจัยด้านความกลัว เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นแบบจำกัดคำตอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด

สรุป ปัจจัยด้านความกลัว หมายถึง ความหวาดกลัวภัยจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นผู้ใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้างวาน หรืออุบายส่งเสริม

2.4 บริบทเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม สังกัดกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งมีบริบททั่วไป ดังนี้ (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2558, น. 1 - 3)

1. เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. 2530 โดยตั้งอยู่ที่บริเวณสวนสุขภาพ บนถนนนครสวรรค์ หน้าโรงเรียนสารคามพิทยาคม ซึ่งเดิมคับแคบไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง จึงให้ก่อสร้างใหม่ในสถานที่ปัจจุบัน เป็นหน่วยงานสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม (เดิมกระทรวงมหาดไทย) ให้เป็นสถานที่ควบคุมกักขัง ผู้ต้องขัง ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดมหาสารคาม และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่น กำหนดโทษไม่เกิน 20 ปี

2. ที่ตั้งและภูมิประเทศ ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่เลขที่ 79 หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท (สายมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด) ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากตัวเมือง 7 กิโลเมตร หน้าที่ทำการมีบิมน้ำมัน ปตท. ขนาดใหญ่ มีร้านอาหาร ร้านเซเว่น อีเลฟเว่น ตั้งอยู่บนที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง เดิมเป็นป่าช้าสาธารณะ มีพื้นที่ 53 ไร่ 1 งาน แบ่งเป็นเนื้อที่ภายในกำแพงเรือนจำมีกำแพงสูงรอบ 14 ไร่ 3 งาน ภายนอก เรือนจำ เป็นสวนป่าและบ้านพักข้าราชการและลูกจ้าง ด้านหลังเป็นคอกปศุสัตว์เพื่อให้ผู้ต้องขังจ่ายนอกร่างงานข้างนอกเรือนจำ

ฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม ภายในเขตกำแพงการแบ่งพื้นที่เป็นแดนรวม 7 แแดน มีลวดหนามเป็นกั้นแดน แบ่งเป็น

- 2.1 แดนเรือนนอน คือ สถานที่นอนของผู้ต้องขังเป็นลักษณะห้องขัง
- 2.2 แดนพยาบาล คือ ที่พักของผู้ต้องขังป่วย
- 2.3 แดนกลาง คือ ที่ประชุม เขตสุขา โรงเลี้ยง
- 2.4 แดนสุทกรรม คือ ที่ประกอบอาหาร จัดเลี้ยง
- 2.5 แดนฝึกวิชาชีพ คือ ที่ทำการฝึกวิชาชีพ โรงฝึกงาน
- 2.6 แดนหญิง คือ ที่ควบคุมและเรือนนอนผู้ต้องขังหญิง ซึ่งแยกกันได้
- 2.7 แดนการศึกษาและพัฒนาจิตใจ คือ โรงเรียนสอนหนังสืออบรมผู้ต้องขัง

3. โครงสร้างเรือนจำแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย โดยมีผู้บังคับบัญชาเรือนจำเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ดังนี้

ภาพที่ 2.2 แสดงการแบ่งส่วน โครงสร้างการบังคับบัญชา

- 3.1 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย งานการเงิน งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานพัสดุ อาคารสถานที่
- 3.2 ฝ่ายควบคุม ประกอบด้วย งานรักษาการณ์ งานควบคุม งานสวัสดิการ
- 3.3 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วย งานฝึกวิชาชีพ งานพานิช งานเงินผลประโยชน์ได้งานพัสดุ
- 3.4 ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ ประกอบด้วย งานทะเบียน งานทัณฑ์ปฏิบัติ งานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง
- 3.5 ฝ่ายการศึกษา และพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วย งานการศึกษา งานพัฒนาจิตใจ งานชุมชนบำบัด งานสังคมสงเคราะห์

4. การกิจ

4.1 ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพ

4.2 แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังปฏิบัติเป็นพลเมืองดี อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ระบบความปลอดภัย

4.3.1 มีเวรยามเฝ้าตลอด 24 ชั่วโมง ติดอาวุธปืน หากมีเหตุร้ายลูกกลามจะ
ขอกำลังจากหน่วยตำรวจทหารใกล้เคียง

4.3.2 มีกำแพงสูง 6 เมตร คอนกรีตเสริมเหล็กมีลวดหนามเป็นแผงบน
สันกำแพง มีไฟฟ้าแรงสูงบนสันกำแพง

4.4 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ทั้งหมด 78 คน มีดังนี้

4.4.1 ข้าราชการชาย 45 คน

4.4.2 ข้าราชการหญิง 13 คน

4.4.3 ลูกจ้างประจำ 2 คน

4.4.4 พนักงานราชการชาย 4 คน

4.4.5 พนักงานราชการหญิง 7 คน

4.4.6 ลูกจ้างเหมาชาย 4 คน

4.4.7 ลูกจ้างเหมาหญิง 1 คน

4.4.8 ลูกจ้างชั่วคราวชาย 1 คน

4.4.9 ลูกจ้างชั่วคราวหญิง 1 คน

4.5 ความจุมาตรฐาน 1,000 คน ชาย 850 คน หญิง 150 คน รวม 1,000 คน
ปัจจุบันมีผู้ต้องขังชาย 1,523 คน ผู้ต้องขังหญิง 236 คน รวม 1,759 คน (สำรวจ ณ วันที่ 1 เดือน
มีนาคม พ.ศ. 2559)

4.6 เศรษฐกิจ

เจ้าหน้าที่ได้รับเงินเดือน และค่าอาหาร ทำการล่วงเวลา จากเงินงบประมาณ
แผ่นดิน ผู้ต้องขังมีรายได้จากญาติที่มาฝากเงินให้ และเงินปันผลจากการฝึกวิชาชีพ

มีปัญหาที่พบ คือ การฝ่าฝืนกฎระเบียบของผู้ต้องขัง การเจ็บป่วย, ลักลอบ
เสพยาเสพติด, ริดไถ, ทำร้ายร่างกาย, ริดทรัพย์, ลักทรัพย์, ลักลอบสักลาย, ทะเลาะวิวาท, หลบหนี,
เลียงงาน, หลอกเอา, ชิงทรัพย์จากญาติพี่น้อง และนักโทษด้วยกัน เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาอื่น ๆ
ที่กล่าวมา

4.7 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลตามเขตอำนาจศาลจังหวัดมหาสารคาม ให้มีอำนาจในการควบคุม ผู้ต้องขังที่มีกำหนดตัดสินโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

4.7.1 ควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นคนฝากขังตามหมายศาล ผู้ต้องขังระหว่าง พิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่เรือนจำตั้งอยู่ และนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษ ซึ่งอยู่ใน อำนาจการควบคุมของเรือนจำ

4.7.2 ดำเนินการทางทัณฑ์ปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง

4.7.3 จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อบรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

4.7.4 ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงาน และการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

4.7.5 จัดสวัสดิการ ให้การสงเคราะห์ และการพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ ผู้ต้องขัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพ

4.7.6 ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

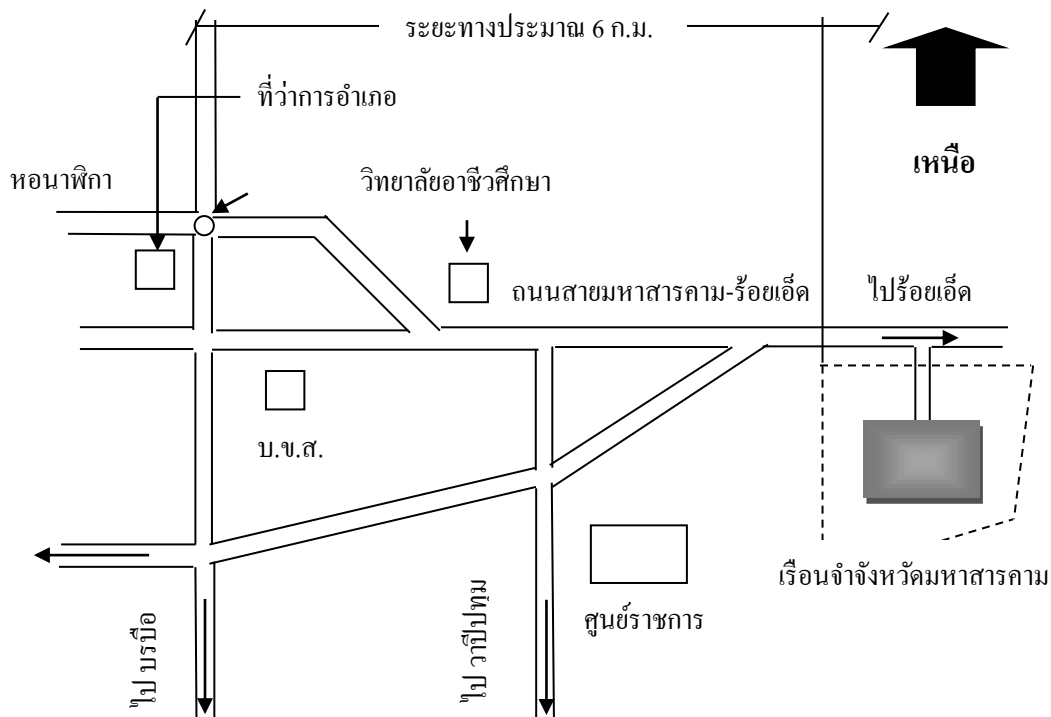
4.7.7 สถานที่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามในจำนวนเนื้อที่ 53 ไร่ แบ่งเป็นภายในและภายนอก ดังนี้

พื้นที่ภายนอก ประกอบด้วย ถนนรอบกำแพงและบ้านพักเจ้าหน้าที่ คอกปศุสัตว์ของทางเรือนจำล้อมรอบไว้ เพื่อความมั่นคงในการระงับเหตุร้าย

พื้นที่ภายในกำแพง จำนวนเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน แบ่งออกเป็น แคนแห่งการควบคุม ประกอบด้วย

1. ตึกอำนวยการ
2. แคนหญิง
3. ที่ทำการฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์
4. แคนพยาบาล
5. แคนฝึกวิชาชีพ
6. แคนกลาง
7. แคนการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
8. แคนสุทกรรม
9. เขตสุขา

10. แคนเรื่อนนอน

ภาพที่ 2.3 แสดงสถานที่ตั้งเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สรุป เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการพัฒนากุศลผู้ด้อยโอกาสที่เป็นผู้ต้องขังตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

สุวรรณ ใจคลองแก้ว (2546, น. 120) ได้ศึกษา เรื่อง “สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี” โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังชายที่กระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ที่เด็ดขาดแล้วทุกประเภทคดี ของเรือนจำพิเศษธนบุรี จำนวน 95 คน เก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ ด้วยการสุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 25 ปี กระทำผิดเป็น ครั้งที่ 2

มีการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างรายวัน เคยเสพยาเสพติด ประเภทเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) มีลักษณะของแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด (สลัม) ชอบเที่ยวเตรียมนำเงินไปเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการกระทำผิดจากเพื่อนมากที่สุด ต้องการเงิน หรือทรัพย์สินเนื่องจากไม่มีรายได้ ว่างงานมีฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน มีภาระหนี้สิน ก่อนถูกจำคุกจะพักอาศัยอยู่กับบิดา มารดา สนุกกับมารดามากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ Extraversion (แสดงออก) กล่าวคือ เป็นผู้ที่ที่มีลักษณะชอบกิจกรรมแสดงออก มีนิสัยก้าวร้าว และหวั่นไหว (Neuroticism) เป็นผู้มีลักษณะตื่นตัวง่าย คิดมากมีความโน้มเอียงเป็นโรคประสาท

กรมราชทัณฑ์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาการกระทำวินัยของผู้ต้องขังเพื่อการศึกษา ทักษะในการกระทำผิดของผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติด โดยสัมภาษณ์นักโทษเด็ดขาดในคดีจำหน่าย ยาเสพติดครอบครอง เพื่อจำหน่ายจากเรือนจำ / ทัณฑสถานที คุมขังผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง ในคดีค้ายาเสพติดตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ 9 แห่งจำนวน 463 คน นอกจากนี้เก็บรวบรวม ข้อมูลจากทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้วจากเรือนจำ จำนวน 141 คน เพื่อศึกษา ถึงระยะเวลาการรับโทษจำคุกจริงตามคำพิพากษาของผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า

ส่วนที่ 1 ทักษะในการกระทำผิดของผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติด

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและประวัติภูมิหลังของผู้ต้องขังพบว่าผู้ต้องขังในคดีค้า ยาเสพติดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชายมีอายุ ระหว่าง 36 - 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาจากภาคกลางมากที่สุดนอกจากนี้ส่วนใหญ่สมรสแล้วมีสถานภาพของครอบครัวใน วัยเด็ก คือ บิดา และมารดา อยู่ด้วยกันประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปประเภทของยาเสพติดที่ถูก ตัดสิน คือ เฮโรอีน, ฝิ่น และกัญชา โดยเป็นผู้ค้ารายย่อย และกำหนดโทษที่ถูกตัดสินส่วนใหญ่

2. ทักษะในการกระทำผิดของผู้ต้องขังในคดียาเสพติดพบว่า ผู้ต้องขังโดย ส่วนใหญ่ยอมรับว่าทำผิดจริง โดยมีมูลเหตุจูงใจมาจากการประสบปัญหาเศรษฐกิจ ไม่มีทางเลือก ในชีวิตต้องการมีฐานะดีเป็นที่ยอมรับในสังคม และสภาพแวดล้อมชักจูงสำหรับผู้ที่ไม่ยอมรับ ว่าทำผิดเนื่องจากกล่าวอ้างว่ายอมรับผิดแทนผู้กระทำผิด และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ทักษะในการกระทำผิดผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในด้านส่วนบุคคลพบว่า ผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่เห็นว่าการค้ายาเสพติดให้รายได้ตอบแทนสูง และผู้กระทำผิดที่เห็นว่าการค้ายาเสพติด เป็นงานที่ทำได้ง่าย เนื่องจากเห็นว่าการค้ายาเสพติดไม่จำเป็นต้องใช้ผู้มีการศึกษาสูง ไม่จำเป็นต้อง ใช้ทักษะฝีมือความชำนาญเฉพาะด้าน มีกลุ่มผู้เสพยาและมีแหล่งผลิต หรือแหล่งจำหน่ายจำนวนมาก ส่วนผู้ที่มีทัศนคติว่าการค้ายาเสพติดเป็นงานที่ทำได้ยาก เนื่องจากเห็นว่าเป็นงานที่เสี่ยงต่อการ ถูกจับกุมของตำรวจ รวมทั้งเป็นขบวนการที่สลับปรก นอกจากนี้ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า

ครั้งหนึ่งรับรู้ว่ายาเสพติดทำลายคนและผู้ต้องขังประมาณครึ่งหนึ่ง มีทัศนะที่ว่า การจับกุมครั้งนี้ เพราะโชคไม่ดี ผู้ต้องขังเกือบครึ่งหนึ่งรับรู้ว่า การจำคุกทำให้ลำบาก และมีผู้ต้องขังจำนวนน้อย ที่เห็นว่าเมื่อพ้นโทษออกไปจะกระทำผิดในคดียาเสพติดอีก ทัศนะในการกระทำผิดด้านสภาพแวดล้อม ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวและในชุมชนมีส่วน ผลักดันให้กระทำผิดในคดียาเสพติด ส่วนทัศนะต่อกระบวนการยุติธรรมพบว่า ผู้ต้องขังที่เป็น กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่กลัวโทษจากการค้ายาเสพติด เนื่องจากรายได้ตอบแทนที่สูงและไม่มี ทางเลือกในชีวิต ผู้ต้องขังมากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่าโทษที่ได้รับในปัจจุบันเป็นโทษที่หนัก เนื่องจาก ระยะเวลาจำคุกนานเกินไป โทษหนักมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การกระทำผิดครั้งแรก และมีผู้ต้องขัง ส่วนหนึ่งเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากไม่มีเจตนาในการ กระทำผิดแต่ถูกจับกุม เจ้าหน้าที่ไม่มีความยุติธรรมโทษหนักเกินไป และการได้รับการปฏิบัติ ที่แตกต่างจากผู้ต้องขังในคดีอื่น ๆ

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนะในการกระทำผิดของผู้ต้องขัง ประกอบด้วย อายุสถานภาพของครอบครัวในวัยเด็ก ประวัติการกระทำผิดซ้ำในคดีอาญามาก่อน และประเภท การค้า มีความสัมพันธ์กับทัศนะคดีของผู้ต้องขังในเรื่องการค้ายาเสพติด เป็นงานที่ทำได้ง่ายโดยผู้ที่มีอายุ 46 - 55 ปี ผู้ที่มาจากครอบครัวบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ผู้ที่ไม่เคยกระทำผิดซ้ำในคดีอาญา มาก่อน และผู้ค้ารายย่อย เห็นว่าการค้ายาเสพติดเป็นงานที่ทำได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ส่วนที่ 2 ระยะเวลาการรับโทษจำคุกจริง ตามคำพิพากษาของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติด ผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดยิ่งได้รับกำหนดโทษจำคุกสูง จะรับจำคุกจริงต่ำ ในขณะที่ ผู้ที่ได้รับกำหนดโทษต่ำจะได้รับโทษจำคุกสูง นอกจากนี้ อัตราการรับโทษจำคุกจริงของผู้ต้องขัง ในคดีค้ายาเสพติดจะสูงกว่าอัตราการรับโทษจริงของผู้ต้องขังในคดีอื่น ๆ โดยเฉพาะในคดีที่มี กำหนดโทษสูงตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และและผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติดในประเทศไทยจะได้รับโทษ จริงที่สูงกว่าผู้ต้องขังในต่างประเทศ

เดชา สังขวรรณ (2549, น. 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเฝ้าระวังผู้ต้องขัง คดียาเสพติดมิให้กระทำผิดซ้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของ ผู้ต้องขังคดีหนุ่มสาวคดียาเสพติดและศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่มสาว คดียาเสพติด เพื่อหาแนวทางป้องกันมิให้กลับมากระทำผิดซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เพศชาย นับถือศาสนาพุทธ มีอายุระหว่าง 24 - 25 ปี อายุที่กระทำความผิดครั้งแรก คือ ต่ำกว่า 18 ปี อายุที่กระทำความผิด ครั้งที่ 2 อยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี อายุที่กระทำความผิดครั้งที่ 3 อยู่ระหว่าง 18 - 20 ปี มีระยะเวลาที่ต้องโทษครั้งแรกถึง ครั้งที่ 3 น้อยกว่า 3 ปี สถานภาพโสด จบการศึกษา

ระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ 4,001 - 6,000 บาทต่อเดือน บิดามารดาแยกกันอยู่ ก่อนต้องโทษอาศัยอยู่กับ บิดา / มารดา ฐานะปานกลาง อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองส่วนใหญ่ กระทำผิดซ้ำเป็น ครั้งที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำพบว่า ด้านครอบครัวมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในระดับปานกลาง ด้านสังคมมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในระดับมาก ส่วนด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการลงโทษ การแก้ไขฟื้นฟูมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในระดับปานกลาง การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับอายุเมื่อกระทำผิดครั้งแรก ระยะเวลาที่ต้องโทษครั้งแรก การประกอบอาชีพก่อนต้องโทษมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดใน 2 ลักษณะ คือ 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดครั้งแรก ได้แก่ ธรรมชาติแห่งช่วงวัยของวัยรุ่น คือ ความกึกก่นอง การอยากรู้ อยากเห็น สาเหตุอันเนื่องมาจากเพื่อน ความกดดันจากครอบครัว สาเหตุความจำเป็นด้านอาชีพและปากท้อง เกิดและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติด 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 คือ ความอ่อนแอภายในจิตใจของตนเอง การกลับสู่สิ่งแวดล้อมทางสังคมเดิม เรื่องเกี่ยวกับเงินและการอยู่รอด ระยะเวลาที่ถูกคุมขังในครั้งแรกส่วนใหญ่ไม่รุนแรงทำให้ผู้ต้องขังบางคนไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิดซ้ำ

เพลินใจ แต่เกษม (2549, น. 111) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เบื้องหลังชีวิตของ อาชญากรมืออาชีพ เก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังใน 3 ประเภทคดี คือ คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน คดีมือปืนรับจ้าง และคดียาเสพติด เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการก่ออาชญากรรม ผลการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างนักโทษเด็ดขาดที่มีลักษณะเป็นอาชญากรมืออาชีพ กระทำผิดซ้ำ ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป แยกเป็นแต่ละประเภทคดี คดีละ 15 คน รวม 45 คน จากเรือนจำ 7 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลางซึ่งเป็นวัยทำงาน ระดับการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาประกอบอาชีพผิดกฎหมาย ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ต้องย้ายที่อยู่อาศัย และที่ทำกินบ่อยครั้ง ผลการทดสอบทางจิตวิทยา พบว่า ทุกประเภทคดีมีความสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีระหว่างบิดามารดา หรือระหว่างบิดากับตนเอง โดยมีก้น้อยใจบิดาที่ชอบตำหนิ ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ครอบครัวไม่อบอุ่น การคบเพื่อนส่วนใหญ่มีเพื่อนที่กระทำผิดกฎหมาย 86.7 เปอร์เซ็นต์ เสพสิ่งเสพติดทุกวัน เล่นการพนัน และเที่ยวในสถานเริงรมย์ทุกสัปดาห์ ใช้จ่ายเงินในการเที่ยวแต่ละครั้ง 1,000 - 5,000 บาท มีรอยสัก 68.9 เปอร์เซ็นต์ สาเหตุที่ลัก เพื่อระบายความเครียด ตามแฟชั่น เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายบางอย่างและ เพื่อประชดชีวิต การถูกจับกุมส่วนใหญ่เคยถูกจับกุมดำเนินคดี 2 - 4 ครั้ง แต่ทำผิดจริงทั้งที่เคยถูกจับกุม และไม่เคยถูกจับกมนับครั้งไม่ถ้วน โดยในการกระทำผิดจะทำโดยตั้งใจมีการวางแผน

ไต่ตรองไว้ก่อนอย่างรัดกุม ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสู่การเป็นอาชญากรมืออาชีพ คือ ความต้องการทรัพย์สินเงินทองตอบสนองความต้องการของตนเอง เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าได้รับการยอมรับจากสังคม รongลงมา เพื่อหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว เพื่อความท้าทายสนุกตื่นเต้น เพื่อนชักชวนลักษณะบุคลิกภาพส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องบุคลิกภาพ และปัญหาสุขภาพจิต มีบุคลิกภาพที่ชอบฟังฟังผู้อื่น ถูกชักจูงได้ง่าย ควบคุมตัวเองได้ไม่ดี ไม่มีวินัยในตนเอง ไม่มีความสุขในชีวิต ชอบทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ เครียด วิตกกังวล ง่ายการปรับตัวไม่ดี มักยึดติดกับกลุ่ม

อรรถชนะ บูรณธร (2549) ศึกษาการติดคุกซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด : ศึกษากรณี เรือนจำจังหวัดภาคใต้ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดว่ามีกระบวนการอย่างไร เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดอยู่ในระดับมาก แบ่งเป็นสี่ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนแรกการขยายเครือข่ายยาเสพติดจากในเรือนจำการติดคุกของผู้ต้องขังจะมีสังคมคุก ซึ่งมีการอยู่ร่วมกันพูดคุยกันแลกเปลี่ยนเจตคติประสบการณ์จนถึงเครือข่ายของยาเสพติดซึ่งกัน และกันและผู้ต้องขังออกไปจากเรือนจำหรือมีการติดต่อกับสังคมภายนอกทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายขยายเครือข่ายยาเสพติด ซึ่งส่งผลการกระทำผิดซ้ำขั้นตอนที่สอง การเข้ากลุ่ม หรือสร้างเครือข่ายยาเสพติดผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่ออกมาจากเรือนจำกลับไปหาเพื่อนกลุ่มเดิมที่มีความสัมพันธ์กันจากในคุก หรือเพื่อนที่ได้รับคำแนะนำต่อจากเพื่อนในเรือนจำมีการพบปะกันไว้วางใจกัน และชักชวนกันเสพยาเสพติด และต้องการยาเสพติดเพิ่มขึ้นจะเกิดขึ้นตอนที่สามการสำรวจแหล่งขยายยาเสพติด และหาเครือข่ายเมื่อความต้องการยาเสพติดมากขึ้น ต้องการเงินมาเพื่อซื้อยาเสพติดมากขึ้น จะหาแหล่งขยายยาเสพติดแหล่งใหม่และเมื่อต้องการใช้เงินมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสั่งยาเสพติดเพิ่มขึ้น และแบ่งขายบางส่วนเกิดการขยายเครือข่ายมากขึ้นและ เพื่อสะดวกในการซื้อขายยาเสพติดจำเป็นต้องเปลี่ยนแหล่งซื้อแหล่งขายบ่อย ๆ ขั้นตอนที่สุดท้าย การขยายยาเสพติดกับการติดคุกซ้ำเมื่อผู้ต้องขังตัดสินใจขยายยาเสพติดให้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใด จำเป็นต้องใช้วิธีขายให้กับคนที่รู้จัก และไว้วางใจก่อนแล้วขยายเครือข่ายออกไปเรื่อย ๆ โดยอาศัยเพื่อนในกลุ่ม หรือจากผู้ที่ตั้งยาเสพติดให้ขายและจะมีการหาแหล่งซื้อแหล่งขายใหม่ที่คิดว่าปลอดภัยโดยทั้งสี่ขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กันและขยายเครือข่ายออกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเกิดการติดคุกซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดอีกโดยการกระทำผิดซ้ำเหล่านี้ มีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังคดียาเสพติดติดคุกซ้ำ 3 ประการ คือ 1) เงื่อนไขจากผู้ต้องขัง ได้แก่ เงื่อนไข

ด้านครอบครัว ครอบครัวของผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีปัญหา เช่น พ่อแม่ให้โอกาสลูก พ่อแม่หย่าร้างกัน ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรทำให้บุตรขาดความอบอุ่น คบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดี หรือติดยาเสพติดและขายยาเสพติด ทำให้เพื่อนชักจูงเข้าไปติดยาเสพติดหรือขายยาเสพติดได้ ครอบครัวยากจนหางานทำไม่ได้ไม่มีอาชีพ และเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จึงหันมาขายยาเสพติดเพื่อหารายได้ 2) การไม่เกรงกลัวต่อการติดคุกเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ต้องขังบางกลุ่มกลับมาก่อทำผิดซ้ำ โดยไม่เกรงกลัวการติดคุกของเรือนจำ 3) ยินยอมที่กลับมาสู่สังคมของเรือนจำ โดยอยู่ภายใต้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

จากแนวการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เรื่องการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษาสถานภาพสมรส, อาชีพ, ภูมิฐานะ, รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว
2. ปัจจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ จำนวนครั้งที่กระทำความผิดฐานความผิด และลักษณะการปล่อยตัวครั้งสุดท้าย
3. การกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ค่านิยมของผู้ต้องขังต่อการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการคบเพื่อน

จันทิรา จินตามาศย์ (2551, น. 100) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง : ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มประชากรเป็นผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงชลบุรี และกระทำความผิดซ้ำ จำนวน 530 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 30 ปี มีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา มีสถานภาพ โสด และก่อนถูกจับกุมประกอบอาชีพรับจ้าง ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ บิดามารดาเสียชีวิต ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข โดยพักก่อนอยู่บ้านและลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งชุมชนแออัด ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่กระทำผิดครั้งแรกในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ สถานภาพ, อาชีพ, ก่อนถูกจับกุมกล่าว คือ ผู้หญิงที่มีสถานภาพ โสดจะกระทำผิดซ้ำมากกว่าผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้ว ผู้หญิงที่ประกอบอาชีพรับจ้างจะกระทำผิดซ้ำมากกว่าอาชีพอื่น

นิมิต จันทรจารย์ (2551, น. 101) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษพัทยา จังหวัดชลบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง ปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้ต้องขัง ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำ และปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบมาตราส่วนประมาณค่า กลุ่มประชากรทั้งผู้ต้องขัง ชาย และหญิง ที่กระทำผิดซ้ำ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 420 คน ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ภูมิลำเนาเกิด, ระดับการศึกษา และลักษณะที่เกี่ยวกับการต้องโทษ ประกอบด้วย สถานภาพสมรส อายุที่ต้องโทษครั้งแรก อาชีพก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย และรายได้ก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เห็นว่า ผู้ต้องขังเพศหญิง ร้อยละ 80.9 กระทำผิดซ้ำในครั้งแรก และอัตราของผู้กระทำผิด ครั้งที่ 2 - 4 จะมีค่าน้อยกว่าผู้ต้องขังชายเป็นอย่างมาก ในส่วนของอายุปัจจุบัน ภูมิลำเนาเกิด, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส, อาชีพก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย และรายได้ก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย ไม่มีความสัมพันธ์กับ จำนวนครั้งในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัยสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์กรมราชทัณฑ์ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาการกระทำผิดซ้ำจากเรือนจำ พิษณุเกล้าแพ่งเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาจากการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่เคยรับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชน ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่เคยรับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชน และศึกษาแนวทางการแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่กระทำผิดซ้ำ วิธีการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากเรือนจำ 12 แห่ง โดยเก็บแบบสอบถามจาก ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี ที่มีประวัติการกระทำผิดในช่วงวัยเด็กและเยาวชนและเข้าสู่กระบวนการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนก่อนถูกคุมขังในเรือนจำ / ทัณฑสถาน จำนวน 387 คน ประกอบกับการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อจัดทำเป็นกรณีศึกษา (Case Study) จำนวน 3 คน ผลการศึกษาวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 44.2 อายุ 21 - 23 ปี จบประถมศึกษา ร้อยละ 57.4 สถานภาพโสด ร้อยละ 72.4 ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 19.1 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 43.7 รองลงมา ร้อยละ 36.2 ไม่ได้ประกอบอาชีพโดยกลุ่มตัวอย่างที่ว่างงานก่อนต้องโทษส่วนใหญ่อายุเกินกว่า 20 ปี จำนวนสูงถึงร้อยละ 87.9 กลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 ไม่มีรายได้ จากการประกอบอาชีพ รองลงมาร้อยละ 35.9 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน ก่อนเข้ามาอยู่ในเรือนจำส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาสถานภาพของบิดา มารดา ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 62.3 เพราะมีการหย่าร้าง และมีเพียงร้อยละ 7.7 ที่อยู่ด้วยกันแต่มีการทะเลาะกันบ้าง แต่ไม่รุนแรงส่วนใหญ่ร้อยละ 34.8 อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง ซึ่งเป็นชุมชนเมือง ที่เป็นแหล่งมีผู้เสพ และยาเสพติดจำนวนมาก และเป็นแหล่งที่มีการก่ออาชญากรรมสูง ทักษะของผู้ต้องขังเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่าก่อนเข้าศูนย์ฝึก ฯ พ่อแม่มีเวลาในการดูแล เอาใจใส่ ให้ความรักในระดับน้อยสามารถปรึกษาปัญหากับคนในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีเวลาพูดคุย รับประทานอาหารทำกิจกรรมร่วมกันได้น้อยพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุขก่อนต้องโทษ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 76.0 เสพสิ่งเสพติดก่อนต้องโทษ ส่วนใหญ่เสพยาบ้า โดยเสพทุกวัน เล่นการพนันร้อยละ 51.4 ส่วนใหญ่เล่นไพ่ รองลงมา คือ สลากเกอร์ พนันบอล โดยเล่นการพนันบ่อยครั้งทุกวัน มีพฤติกรรมเที่ยวสถานบันเทิงก่อนต้องโทษ ร้อยละ 82.4 ส่วนใหญ่เที่ยวผับ ดิสโก้เทค สัปดาห์ละ 2 - 3 วัน และคบเพื่อนเป็นอันธพาล ร้อยละ 78.8 ซึ่งเป็นเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดทักษะเกี่ยวกับความเชื่อในการกระทำผิด คิดว่าการทำผิดกฎหมายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ใคร ๆ ก็ทำได้ถ้ามีโอกาสในระดับมาก และคิดว่าที่ทำผิดเพราะผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่ากับความเสี่ยงที่กระทำ ระดับมากประวัติการกระทำผิด ข้อมูลขณะอยู่ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.7 เคยกระทำผิดในช่วงวัยเด็ก และเยาวชนมากกว่า 1 ครั้ง ในคดีความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติด / สารระเหยมากที่สุด สาเหตุที่กระทำผิด ร้อยละ 44.9 เพราะต้องการเงิน / ทรัพย์สิน รองลงมาคือคคะนองตามเพื่อน ร้อยละ 26.2 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้ต้องเข้าไปอยู่ในศูนย์ฝึก ฯ ปัญหาเกิดจากตัวเอง ร้อยละ 49.0 เพราะต้องการเงินมาใช้จ่ายง่าย ๆ และร้อยละ 29.6 คบเพื่อนที่ว่างงาน เสพยาขณะอยู่ในศูนย์ฝึก ฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 30.20 ได้รับการฝึกวิชาชีพระยะสั้น และเมื่อมีเวลาว่าง เล่นกีฬา / ดนตรี / ศิลปะ ร้อยละ 56.6 ข้อมูลขณะอยู่ในเรือนจำ ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 กระทำผิด 1 ครั้ง ในคดีความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติด / สารระเหย ร้อยละ 46.70 สาเหตุที่กระทำผิด ร้อยละ 52.7 ต้องการเงิน / ทรัพย์สินรองลงมาติดยาเสพติด ร้อยละ 16.3 หากจะเปรียบเทียบระดับความผิดจากสถานพินิจสู่กำแพงเรือนจำรุนแรงขึ้น ร้อยละ 16.3 หากจะเปรียบเทียบระดับความผิดจากสถานพินิจ สู่กำแพงเรือนจำรุนแรงขึ้น ร้อยละ 70.8 กล่าวคือ จากการเสพยาเสพติดเป็นจำหน่ายยาเสพติด ร้อยละ 48.9 จากการลักทรัพย์เป็นจำหน่ายยาเสพติด 38.5 และความผิดต่อร่างกายเป็นความผิดต่อชีวิตร้อยละ 12.6 งานที่ต้องรับผิดชอบในเรือนจำส่วนใหญ่ทำงานรับจ้าง เช่น เย็บอวน พับกระดาษ ฯลฯ ร้อยละ 53.2 รองลงมาเรียนหนังสือ ร้อยละ 11.5 เวลาว่างขณะอยู่ใน

เรือนจำ ร้อยละ 57.7 เล่นกีฬา / คนตรี / ศิลปะ ส่วนใหญ่มี เพื่อกระทำผิดเข้ามาจำคุกในเรือนจำ ร้อยละ 72.6 โดยส่วนใหญ่มีไม่เกิน 5 คน ร้อยละ 60.9 ทักษะเกี่ยวกับการคบเพื่อนส่วนใหญ่แต่ ละวันใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่กับสมาชิกในครอบครัว และถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ยอมรับ โกรธ จะรู้สึกเสียใจ ไม่สบายใจมากกว่าเวลาที่พ่อแม่ว่ากล่าว หรือโกรธ หลังพ้นโทษจากศูนย์ฝึก ยังกลับไปคบเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยกระทำผิดร่วมกันในระดับมากและ ยังไม่รู้จักแยกแยะ เลือ กเพื่อนที่จะคบปัจจัยที่ส่งผลให้กลับมากกระทำผิดซ้ำจากครั้งสถานพินิจผู้กำแพงเรือนจำ ร้อยละ 51.3 ปัญหาเกิดจากตัวเอง เช่น ต้องการเงินมาใช้จ่ายง่าย ๆ โดยไม่ต้องทำงานหนัก รองลงมา ร้อยละ 23.6 คบเพื่อนที่ว่างงาน เสพยาเสพติด ด้านค่านิยมในการดำเนินชีวิต ชอบทำงานสบาย ๆ หาเงิน ง่าย ๆ ไม่ต้องเหนื่อยก่อนเข้ามาอยู่ในเรือนจำ ดำเนินชีวิตแบบ อยู่ไปวัน ๆ ไม่เคยมีการวางแผนชีวิต การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด เทียวกลางคืน เป็นเรื่องปกติของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมแบบนี้ และบ่อยครั้งที่กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่มีเหตุผล

สุภาพร อุพลาบัตร (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การกระทำผิดซ้ำในคดี รุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย : การวิเคราะห์สถานการณ์เชิงภูมิศาสตร์และปัจจัยเสี่ยง การศึกษา ครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาเชิงสถานการณ์ เชิงภูมิศาสตร์ของการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย โดยประยุกต์ใช้ (Mixture Model) ทดสอบลักษณะการกระจายของการกระทำผิดซ้ำคดีรุนแรง ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงาน สถิติการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็ก และเยาวชน ที่กระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงทั้งหมด จำนวน 1,156 คน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการกระจายของการกระทำผิดซ้ำคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย ทั้ง 76 จังหวัด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (LRS = 12.18, p - Value = 0.05) โดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม พื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรง คือ สูง (24 จังหวัด) ปานกลาง (33 จังหวัด) และต่ำ (19 จังหวัด) ระยะที่สองเป็นการศึกษาแบบกลุ่มศึกษา - กลุ่มควบคุม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตร่างกายและเพศของเด็กและ เยาวชนไทย กลุ่มศึกษา คือ เด็กและเยาวชนไทยที่กระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงที่ยินยอมเข้าร่วมใน การศึกษา เลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างจำนวน 250 ราย และกลุ่มควบคุม คือ เด็กและเยาวชนไทย ที่ไม่กระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรง จำนวน 500 ราย ผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนไทยกระทำ ผิดซ้ำในคดีรุนแรงสูงสุด 5 ครั้ง โดยเฉลี่ยกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรง 2.66 ปีหลังได้รับการฝึกอบรม จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และการกระทำผิดซ้ำอีกในครั้งถัดไปโดยเฉลี่ย 1.16, 0.91 และ 0.20 ปีตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ โลกิสถิติ

พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย ได้แก่ อายุที่กระทำผิดครั้งแรกน้อยกว่า 14 ปี (OR = 11.41) การมีทัศนคติที่ดีต่อการกระทำผิด (OR = 15.65) ระดับสติปัญญา (OR = 0.06) การมีพฤติกรรม (OR = 8.96) การเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มเพื่อนักเลง (OR = 19.26) การสื่อสารในครอบครัวที่ไม่ดี (OR = 10.03) การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่แน่นอน และการอบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ (OR = 14.65, 4.66) การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย (OR = 8.23) การอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ คดีรุนแรงในระดับปานกลาง และสูง (OR = 3.13, 3.58) ซึ่งสามารถทำนายความแปรปรวนของการกระทำผิดซ้ำในคดีรุนแรงของเด็ก และเยาวชนไทยได้ร้อยละ 86.2 และมีความตรงในการทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 93.06 แผนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ควรให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายใน คือ ตัวเด็ก และเยาวชน และปัจจัยภายนอก คือ เพื่อน, โรงเรียน, ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานควรเน้นการส่งเสริมและป้องกันทั้งในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ

มนตรี รัศมีศรี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี และเพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี กลุ่มประชากรคือ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในช่วง เดือนธันวาคม 2552 กลุ่มตัวอย่าง 283 คน วิธีการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี อยู่ในระดับมาก อายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 41 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สมรสแล้ว มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีสมาชิกในบ้านจำนวน 3 คน กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 กระทำความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด ได้รับการปล่อยตัวโดยได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อค่านิยมในการกระทำความผิดระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นต่อค่านิยมในการกระทำความผิดระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าสังคมยกย่อง นับถือผู้มีฐานะร่ำรวยมากกว่าคนดีมีคุณธรรมแต่ยากจน และสังคมในปัจจุบันเป็นแบบวัตถุนิยม ฟุ้งเฟ้อ ทะเยอทะยาน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าในชุมชนมีคนติดยาเสพติด เช่น ยาบ้า, กัญชา, เฮโรอีน หรือสูบดมสารระเหย ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าในวัยเด็กบิดามารดาของตนเอง มักจะไม่ให้ความสนใจ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการ

คบเพื่อนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าเพื่อนของตนเคย
กระทำความคิดในคดียาเสพติด จากการศึกษาคำพิพากษาคดีของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษ
ธนบุรีในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการกระทำผิดซ้ำในระดับปานกลาง

นุชนาฏ มุกระ (2554, น. 104) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ
ผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่ โดยจำแนกวิเคราะห์
เป็นรายด้าน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ 2) ศึกษา
ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขัง
เรือนจำกลางเชียงใหม่ ประชากร คือ นักโทษเด็ดขาดชายที่กระทำผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติด
ให้โทษ ซึ่งกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิด
ซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่ นั้น มาจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมไม่ว่า
จะเป็นด้านครอบครัว สังคม และชุมชน การคบเพื่อน เสริมธุรกิจ ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ
ในคดียาเสพติด ถ้าครอบครัวขาดความอบอุ่นขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เอาใจใส่ถึงง่ายต่อการถูกชักจูง
จากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงสภาพเสริมธุรกิจ การคบเพื่อน ตลอดจนสภาพของ
สังคม และชุมชน ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกมาแล้วต้องประสบกับปัญหาทั้งด้านของสภาพจิตใจ
ความวิตกกังวลกลัวสังคมจะไม่ให้การยอมรับ และต้องเจอกับปัญหาการตกงาน ถูกปฏิเสธจาก
สถานที่ทำงาน ทำให้ขาดรายได้ที่จะเลี้ยงดูตัวเอง และครอบครัว ส่งผลให้ต้องกลับไปทำผิดซ้ำ
นั่นเอง ปัจจัยด้านบุคลิกภาพก็มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดเช่นกัน ทั้งบุคลิกภาพ
แบบเก็บตัว และแบบแสดงออกต่างก็มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำเช่นกัน ด้านปัจจัยส่วนบุคคล
เฉพาะการศึกษา, อาชีพ และรายได้ เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล
ด้านอายุ จำนวนบุตร และไม่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำ
กลางเชียงใหม่

สาธิต บุญยากุล (2554, น. 103) ได้ศึกษา เรื่อง สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง
ชาย กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสาเหตุการกระทำผิด
ซ้ำของผู้ต้องขังชายเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้ต้องขัง
ชายเรือนจำพิเศษเรือนจำกรุงเทพมหานคร จำนวน 261 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าไค - สแควร์ (Chi - Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กระทำผิดครั้งนี้เป็น ครั้งที่ 2 ซึ่งกระทำผิดในครั้งก่อนในความผิดฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด ส่วนการกระทำผิดในครั้งนี้ในความผิดฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด เช่นกัน และสาเหตุที่กระทำผิดซ้ำในครั้งนี้นี้ เนื่องจากต้องการเงิน / ทรัพย์สิน

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม พบว่า ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะแหล่งที่อยู่อาศัยก่อนถูกจำคุก คือ ชุมชนเมือง ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนรู้การประกอบอาชญากรรมใหม่จากเพื่อน ที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำด้วยกัน ขณะถูกจำคุกครั้งแรก ส่วนใหญ่คิดว่าได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำผิดมากที่สุด คือ เพื่อนสนิท รองลงมา คือ สื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิทที่ว่างงาน ซึ่งเพื่อนสนิทส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อพ้นโทษครั้งแรกส่วนใหญ่จะไปพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยส่วนใหญ่ความรู้สึกของบุคคลที่พักอาศัยด้วยเมื่อพ้นโทษครั้งแรก คือ ยินดีที่กลับไปอยู่ด้วย

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ก่อนที่จะกระทำผิดซ้ำประมาณ 5,001 - 10,000 บาท / เดือน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ต้องการผิดชอบภาระของบุคคลในครอบครัว ไม่มีหนี้สิน และมีฐานะทางการเงินพอกินพอใช้ และเหลือเก็บเล็กน้อย (ฐานะปานกลาง)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ผู้ต้องขังพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีพฤติกรรมไปในทางการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน 3 ลักษณะ คือ 1) การกระทำผิดลักษณะตัวการ 2) การกระทำผิดลักษณะผู้ใช้ให้กระทำความผิด และ 3) การกระทำผิดลักษณะผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด

ธเนศ ขวัญลดา (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติด ของผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เรือนจำตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เรือนจำกลางตาก เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและวิธีสกัดกั้นยาเสพติด ไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทย ผ่านชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คดียาเสพติด และถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางตาก จำนวนตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 132 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธี

สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนละ 5 คน รวม 15 คน ด้วยวิธีแบบเจาะจงแล้วนำข้อมูลมาพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ (Multinomial Logistic Regression Analysis) โดยความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติด ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, ขนาดครอบครัว, สถานภาพ, ปัจจัยด้านแรงกดดันทางครอบครัว, ปัจจัยด้านปัญหาทางกฎหมาย และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติด พบว่า

ด้านการเป็นผู้ค้ารายย่อย พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติดคือ มีฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ต้องการสร้างบ้านใหม่ โดยผู้ให้สัมภาษณ์บางคนกล่าวว่าหากพื้นที่ออกจะไปจะไม่เลิกค้ายาเสพติด เพราะไม่มีหนทางทำมาหากิน บางคนกล่าวว่าหากพื้นที่ออกจะไปจะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เนื่องจากอยากกลับตัวเป็นคนดี

ด้านการเป็นผู้ค้ารายสำคัญ พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติดคือ ตามเพื่อน โดยมีเพื่อนเป็นผู้ค้ายาเสพติดเยอะ รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย อยากมีอยากได้ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวว่าหากพื้นที่ออกจะไปจะไม่เลิกค้ายาเสพติด เพราะกลัวการติดคุก

ด้านการเป็นผู้ค้าเล็กลงยาเสพติด พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติดคือ อยากได้เงินมาเลี้ยงดูลูกเมีย เพราะฐานะทางบ้านยากจน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวว่าหากพื้นที่ออกจะไปจะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เนื่องจากเจ็บหลายกับการต้องโทษ

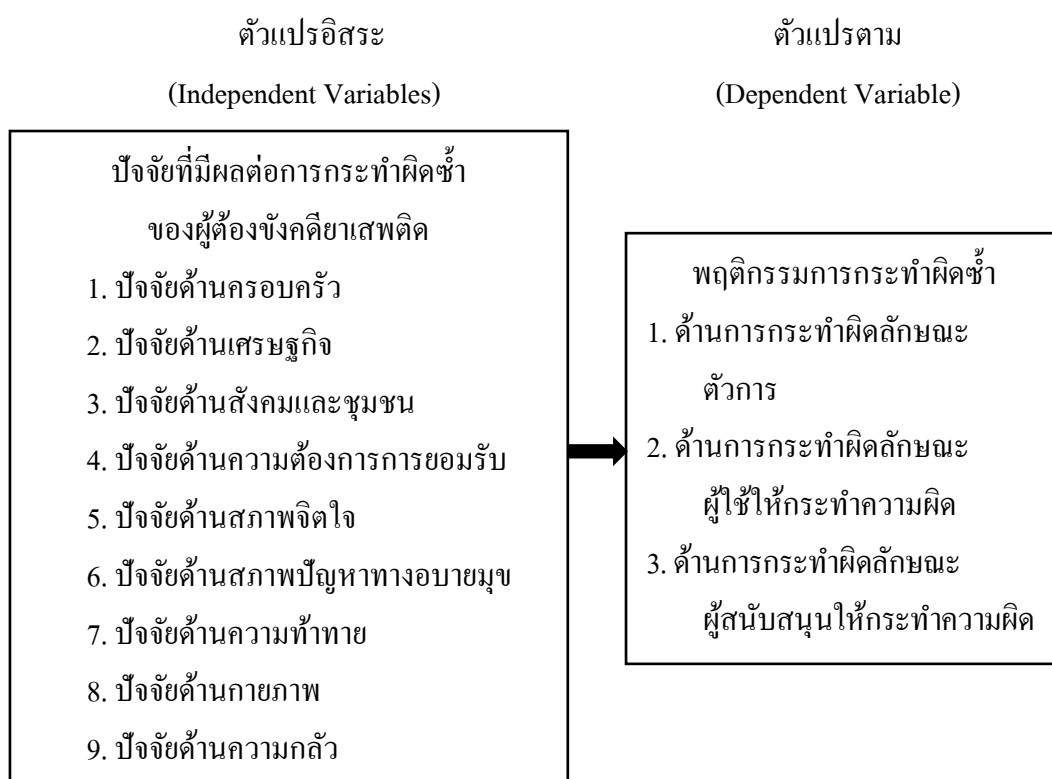
วิธีการที่สกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย ผ่านทางชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คือ ควรมีการแต่งตั้งผู้นำหมู่บ้านสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชน หรือหมู่บ้านควรจัดให้การอบรมเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด และบทลงโทษทางกฎหมายให้ แก่เยาวชนอยากให้รัฐสนับสนุนด้านการศึกษา มีการสนับสนุน หรือช่วยเหลือจากทางภาครัฐในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรอย่างจริงจัง ควรพัฒนาพื้นฐานชีวิตให้มีความเท่าเทียมกัน

3. ข้อเสนอแนะ และวิธีสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทย โดยผ่านชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โดยผู้ต้องขังในเรือนจำกลางตาก พบว่า 1) ควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ แก่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ให้มีงานทำ 2) ควรให้การศึกษากับชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 3) ควรมีการตั้งด่านทุกจุด โดยเฉพาะแถบชายแดนระหว่างประเทศ 4) ควรมีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ในเขตชุมชนให้มีความเข้มงวด 5) ควรจัดการอบรมความรู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย

- 6) ควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐไปให้ความรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติด 7) ช่วยกันแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่รับสินบน 8) ปราบปรามผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามแนวชายแดน 9) ควบคุมส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืน แก่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 10) ทำให้ผู้เสพยาเสพติด เลิกเสพยาให้ได้ 11) ช่วยกันแจ้งเบาะแสเรื่องยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาลักษณะการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 มาตรา 83, 84 และ 86 (ธีระพล อรุณชกสิกร, 2552, น. 55 - 56) นำมาสังเคราะห์เป็นตัวแปรตาม จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระทำผิดลักษณะตัวการ ด้านการกระทำผิดลักษณะผู้ใช้ให้กระทำความผิด และด้านการกระทำผิดลักษณะผู้สนับสนุนการกระทำผิด ดังนี้

ภาพที่ 2.4 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย